

Джеймс М. КЕЙН

ЛИСТОНОША ДЗВОНИТЬ ДВІЧІ

ПОВІСТЬ

З англійської переклав Андрій Євса

1

З вантажівки, повної сіна, мене зігнали опівдні. Я забрався був на сіно ще вночі, біля кордону. Заліз під брезент і відразу ж заснув. Після трьох тижнів у Тіа-Хуані мусив нарешті добре відіспатись, і, коли машину зупинили на узбіччі, щоб трохи прохолонув двигун, я ще спав. Тут помітили мою ногу, що висунулася з-під брезенту, і мене зігнали. Я спробував відбутися жартами, але це не справило ніякого враження, моя хитрість не вдалася. Випросивши сигарету, я попростував дорогою, роздумуючи, де б чогось попоїсти.

Отак і додбав до таверни «Два дуби».

Це була звичайна собі корчма, яких у Каліфорнії — на кожному кроці. Нагорі — помешкання корчмаря, поряд з будинком — бензоколонка, позад неї — півдесятка повіток, що звалились «автомайстернею». Я ввійшов і став нетерпляче видивлятися на дорогу, а коли з'явився господар-грек, запитав, чи не проїздив ще хлопець у «кадилаку»: мовляв, ми з ним маємо тут зустрітись і пообідати. Грек відказав, що сьогодні такого не було, накрив столик і поцікавився, що я їстиму. Я замовив апельсиновий сік, кукурудзяні пластівці, ячню з беконом, енчилади, коржики й каву. Невдовзі він приніс пластівці та сік.

Перекладено за виданням: James M. Cain. The Postman Always Rings Twice. — Pan Books, London, 1985.

© А. І. Євса, 1996, переклад.

— Знаєте, мушу вам сказати: якщо цей хлопець не з'явиться, вам доведеться повірити мені в борг. Платити мав би він, а я без грошей:

— Гаразд, їж.

Схоже, грек про все здогадався, отож хлопця в «кадилаку» я більше не згадував. Та незабаром відчув: чогось йому від мене треба.

— Ти з чого живеш? Роботу маєш?

— Коли як: то маю, то ні. А що?

— Скільки тобі років?

— Двадцять чотири.

— Молодий. Мені саме потрібен молодий хлопець. За помічника.

— У вас тут гарно.

— Гарно. Чисте повітря. Немає туманів, як ото в Лос-Анджелесі. Не буває зовсім. Година, завжди година.

— Вночі, мабуть, добряче.

— Спитья — чудово. На автомобілях тямишся?

— Ще б пак. Я механіком уродився.

Він говорив ще щось про повітря; мовляв, одколи купив це місце — аж поздоровішав, тож незрозуміло, чому від нього пішов помічник. Мені це вже було зрозуміло, але їсти я не перестав.

— Ну, то як, подобається тобі в мене?

Я допив каву й запалив сигару, якою він мене пригостив.

— Що вам сказати? Річ у тім, що я вже маю зо дві пропозиції. Але подумаю. Обов'язково подумаю.

І тут я побачив її. Вона вийшла з кухні по мій посуд. Якщо не брати до уваги фігури, особливою красунею вона не була, до того ж набурмосилась, а губи випнула так, що хотілося вдавити її назад.

— Познайомся — моя дружина, — сказав корчмар.

Вона на мене навіть не глянула. Я кивнув, зробив вітальний жест сигарою, та й годі. Жінка забрала посуд, а ми повели собі далі, ніби вона сюди й не заходила. Потім я теж пішов, але за п'ять хвилин повернувся, нібито лишити записку хлопцеві в «кадилаку». Ще поторгувавшись, через півгодини я вже накачував біля бензоколонки спущені шини.

— Тебе як звати? — спитав корчмар.

— Френк Чемберс.

— Мене — Нік Пападакіс.

Ми потиснули один одному руки, і він пішов. Тоді я почув, як він співає. Голос у нього виявився гарний. Від бензоколонки мені було добре видно кухню.

2

Годині о третій підійшов сердитий грек із поворотним склом від передніх дверцят автомобіля, на яке хтось поналіплював смужки клейкого паперу. Я мав піти на кухню відпарити їх. Корчмарка саме щось готувала.

— Енчилади? — спитав я. — Ви їх добре робите.

— Хто це «ви»?

— Ну, ви та містер Пападакіс. Ви та Нік. Ті, що їх подали мені, були чудові.

— Правда?

— У вас знайдеться ганчірка, щоб я міг відпарити цю штуку?

— Ви мали на увазі зовсім інше.

— Тільки те, що сказав.

Джеймс М. Кейн (1892—1977) — американський письменник, автор низки гостро-сюжетних творів, що їх кваліфіковано у критиці як «круті мелодрами», часто з елементами детективу. «Листоноша дзвонить двічі» — його перша і, як вважається, найкраща повість, що побачила світ 1934 року, відразу стала бестселером, а згодом була

інсценована і двічі екранізована (1946, 1981). Визначний французький письменник-філософ Альбер Камю не раз згадував, що саме Кейнів «Листоноша...» став для нього поштовхом до написання широковідомої повісті «Чужий». Кращі твори Кейна витримали випробування часом і перевидаються й у наші дні.

— Ви взяли мене за мексиканку.

— Нічого подібного.

— Взяли. Не ви перший. Отож запам'ятайте: я така сама біла, як і ви, зрозуміло? В мене чорне волосся й, можливо, щось є в обличчі, але я така сама біла, як і ви. Хочете, щоб у вас тут усе було гаразд,— не забувайте про це.

— Ну, ви й не схожі на мексиканку.

— Кажу вам, я така сама біла, як і ви.

— Ви ніяк не схожі на мексиканку. У мексиканок — широкі стегна, криві ноги, груди аж до підборіддя, жовта шкіра, а волосся — немов змащене жиром. Ви зовсім не така. Ви струнка, у вас біла шкіра і м'яке хвилясте волосся, хоча й чорне. Єдине, що у вас як у мексиканок,— це зуби. Зуби в них справді білі, треба віддати їм належне.

— Моє дівоче прізвище — Сміт. Не схоже на мексиканське, еге ж?

— Не схоже.

— Та я й родом не з цих місць. Я з Айови.

— Сміт. А як вас звати?

— Кора. Можете називати мене так, коли хочете.

Тепер я напевне знав, чому вона нервувалась, коли я сюди зайшов. Енчилади, які їй доводилося готувати, були тут ні до чого, як і оте її чорне волосся. Причина полягала в тому, що вона одружена з цим греком, а через те почуває себе не білою, навіть боїться, що я стану називати її «місіс Пападакіс».

— Звичайно, Коро. А мене зви Френком, добре?

Вона заходилася мені допомагати й була так близько, що я відчував її запах. Майже пошепки, на вухо, я запитав:

— Чому ти вийшла за цього грека?

Вона сіпнулася, немов я стьобнув її батогом.

— Тебе це дуже обходить?

— Надзвичайно.

— Візьми своє скло!

— Дякую.

Я вийшов. Досяг, чого бажав — допік їй, допік дошкульно. Відтепер слова нічого не важитимуть, лише дії. Вона може не сказати «так», але цим мене в оману не заведе. Розуміє — я її розкусив, і знає, що мені потрібно.

За вечерею грек прискіпався до дружини, чому вона поклала мені мало смаженої картоплі. Він хотів, щоб мені в нього сподобалось і я не накивав п'ятами, як мої попередники.

— Добав хлопцеві картоплі!

— Картопля на плиті. Він що — сам узяти не може?

— Облиште. Я ще цієї не доїв.

Грек гнув своє. Якби мав бодай крихту розуму, то збагнув би, що вона вперлася неспроста, бо була не з тих жінок, які дозволяють чоловікові самому себе обслуговувати за столом,— у цьому я не мав сумніву. Але він, дурень, чіплявся й чіплявся. Ми сиділи за кухонним столом: грек — з одного кінця, вона — з другого, я — посередині. На неї я не дивився, але її халат бачив. Такі халати носили і в приймальні зубного лікаря, і в булочній. Чистий зранку, тепер він трохи пом'явсь і втратив свіжість. Я знову відчув її запах.

— Та Бога ради! — знову спробував відмовитись.

Вона підвелась принести мені картоплі. Халат на мить розкривсь, і я побачив її голу ногу. Мені стало геть не до їжі.

— Ну от, після всього, він зовсім не хоче картоплі.

— Дарма. Зате, як схоче, вона в нього буде.

— Я не голодний. Добре пообідав.

Грек повадився так, наче здобув рішучу перемогу, і тепер ладен був великодушно все пробачати.

— Вона хороша. Вона моя біла пташечка, моя біла голубка.

Він підморгнув і пішов нагору. Залишившись наодинці, ні я, ні Кора

не промовили й слова. Грек повернувся з великою пляшкою та гітарою. У пляшці було солодке грецьке вино, від якого мені стало недобре. Потім він заспівав. Мав тенор — не такий, як оті тенорки, що їх можна часом почути по радіо, а справжній голос із риданнями на високих нотах, як на платівках Карузо. Але тепер я його слухати не міг. За кожною хвилиною мені ставало все гірше. Збагнувши це з мого обличчя, грек вивів мене на двір.

— Тут тобі буде краще.

— Пусте. Минеться.

— Посидь. Відпочинь.

— Ви йдіть. Це я за обідом з'їв зайвого. Минеться.

Він пішов у дім, а я виблював. Винні були не обід, картопля чи вино. Я так хотів цю жінку, що все моє нутро переверталось.

Серед ночі знявся вітрюган, розгулялася буря. Над ранок зірвало вивіску.

— Який жах! Ти тільки поглянь! — забідкався корчмар уранці.

— Була буря. Я не міг заснути, цілу ніч не спав.

— Таки буря!.. Ти поглянь на вивіску...

— Розбилась.

Я вовтузився з вивіскою, а він стояв і дивився.

— Де ви взагалі доп'яли таку вивіску?

— Лишилася від попереднього хазяїна.

— Нікчемна. Дивно, що вам узагалі щастить зводити кінці з кінцями.

Я пішов заправляти машину, а його лишив думати. Коли повернувся, він усе ще дивився на зірвану вивіску, прихилену до стіни біля дверей. Три лампочки розбилися. Я підвів струм — добра половина лампочок теж не горіла.

— Заміни лампочки, почепи, хай висить і далі.

— Діло хазяйське...

— А чим вона погана?

— Ну, несучасна. Вже давно ніхто не робить таких вивісок із лампочками: тільки неонові. Вони кращі й забирають менше електрики. І потім, що на ній написано? «Два дуби» — та й годі. Про корчму — ні слова. Знаєте, «Два дуби» апетиту мені не наганяють. Не викликають бажання зупинитись і чогось попоїсти. Така вивіска приносить вам збитки, а вам і байдууже?

— Полагодимо — добра буде.

— А чому ви не хочете зробити нову?

— Мені ніколи, — відказав грек і зник у будинку.

Та незабаром вийшов з великим аркушем паперу, на якому намалював нову вивіску й розфарбував її червоним, білим та голубим кольорами. На ній було: «Таверна «Два дуби» — смашні страви, смаженина, гігінічний туалет — Н. Пападакіс, господар».

— Чудово. Зворушить будь-кого.

Я виправив помилки, а він ще трохи оздобив літери завитками.

— Ніку, навіщо нам взагалі вішати стару вивіску? — сказав я йому. — Чому б вам сьогодні ж не поїхати до міста й не замовити оцю, нову? Вона — те, що треба, можете мені повірити. Це дуже важливо. Яка вивіска, такий і заклад, хіба не так?

— Я поїду. Йй-Богу! Зараз же й поїду.

До Лос-Анджелеса було лише двадцять миль, але він причепурився, немов зібравсь до Парижа, й відразу по обіді поїхав. Я замкнув вхідні двері, взяв брудну тарілку, що залишилася після відвідувача, й пішов до кухні. Кора була там.

— Ось ще одна.

— О, дякую.

Я подав їй тарілку. Виделка дрібно цокотіла по фарфорові.

— Я збиралася йти нагору, але поставила дещо варити й затрималася.

- У мене теж багато роботи.
- Тобі сьогодні краще?
- Все гаразд.
- Іноді таке буває з нічого. Зміна води чи якась інша дрібниця.
- Мабуть, учора об'ївся.
- Ой, що це?..

Хтось тарабанив у вхідні двері.

- Здається, хтось прийшов.
- Хіба двері замкнені, Френку?
- Я, мабуть, замкнув.

Вона глянула на мене й зблідла. Потім підійшла до двостулкових дверей, що відчинялися в обидва боки, виглянула в зал, вийшла туди, але враз повернулася.

- Нема нікого. Ходім.
- Ой, а я забула відімкнути!

Вона знову рушила до дверей в зал, але я зупинив її:

- Нехай буде замкнено.
- Але тоді не зможуть увійти відвідувачі. Мені ще треба дещо зварити... Я вимію цю тарілку...

Тут я обняв її й міцно поцілував.

- Укуси мене! Вкуси!..

Я вкусив. Уп'явся зубами в її губи так глибоко, що відчув, як кров бризнула в мій рот. Кров текла й по Кориній шії, коли я ніс її нагору.

3

Два дні по тому я був як вичавлений, але грек не звернув на це уваги, бо був ображений. Він образився на мене за те, що я вчасно не полагодив двері з кухні до залу. Кора сказала йому, ніби її дверима вдарило просто в обличчя. Мусила ж якимось усе пояснити, адже губи її геть набрякли. Тоді грек і дорікнув мені дверима. Я трохи послабив пружину, й на цьому все скінчилось.

Насправді ж він сердився через вивіску. Вона йому таки сподобалась, але грек боявся, аби я не вибовкав, що то була не його ідея, а моя. А вивіска справді вдалася, її робили аж три дні. Коли вона була готова, я її привіз і почепив. На ній було все, що грек намалював на папері, а крім того, грецький та американський прапори, з'єднані в потиску руки й слова: «Задоволення гарантуємо». Неонові літери були червоного, білого та блакитного кольорів. Дочекавшись темряви, я ввімкнув струм, і вивіска спалахнула, мов різдвяна ялинка.

— Я бачив у своєму житті багато вивісок, але такої — ніколи, — заявив я. — Мушу віддати тобі належне, Ніку!

- Слава Богу! Слава Богу!

Ми потиснули один одному руки. Знову друзі.

Наступного дня, на хвильку лишившись із Корою наодинці, я так ударив її по нозі, що вона мало не впала.

— Ти чого? — просичала вона, мов кішка. Такою вона мені подобалася.

- Як ти себе почуваш, Коро?
- Бридко!

Від тієї хвилини я знову почав відчувати її запах.

Одного дня Нік почув, ніби трохи далі дорогою в нього з'явився конкурент з бензоколонкою. Грек тут-таки завів машину й поїхав у розвідку. Я саме був у своїй кімнаті, тож розігнався вниз до кухні, але Кора вже стояла в дверях.

Я підійшов і заходився розглядати її губи. Таку нагоду мав уперше. Губи вже відтухли, але сліди зубів, маленькі синюваті рубці, ще були помітні. Я провів по них пальцями. Вони були м'які й вологі. Я почав їх ніжно цілувати. Так я ніколи нікого не цілував. Кора лишалася в мене, аж

поки вернувся грек,— майже годину. Ми просто лежали поряд. Вона дивилась у стелю і, про щось замислившись, перебирала мого чуба.

— Ти любиш пиріжки з брусницею? — спитала Кора.

— Не знаю. Мабуть, люблю.

— Я тобі спечу.

— Обережно, Френку! Полопаються ресори.

— К бісу ресори!

Ми в'їжджали в евкаліптовий гайок поблизу дороги. Грек послав нас відвезти на ринок м'ясо, що чимось йому не сподобалося, і ми повертались уже в сутінках. Я збочив у гайок. Машину трясло й підкидало. Між деревами я зупинився. Кора обняла мене, навіть не дочекавшись, поки я вимкну фари. Згодом вона мовила:

— Я так більше не можу, Френку.

— Я теж.

— Не можу більше терпіти. Я хочу напитися з тобою, Френку. Ти мене розумієш? Напитися.

— Розумію.

— А грека я ненавиджу.

— Чому ти за нього вийшла? Ти мені не сказала.

— Я тобі взагалі нічого не казала.

— На балачки ми часу не марнували.

— Я працювала в дешевій забігайлівці в Лос-Анджелесі. Два роки в такій забігайлівці — і вискочила за першого-ліпшого, хто має золотого годинника.

— Коли ти поїхала з Айови?

— Три роки тому. Я зайняла перше місце на конкурсі краси серед учениць випускних класів у Де-Мойні. Це моє рідне містечко. Нагородою була подорож до Голлівуду. Мене проводжав губернатор з півтора десятками фотографів, а через два тижні я опинилася в тій забігайлівці.

— Назад не повернулася?

— Я не хотіла, щоб з мене сміялися.

— А в кіно не знімалась?

— Мене пробували. Все було чудово. Але ж вони там говорять... Ну, у фільмах. І коли я розтулила рота, відразу стало зрозуміло, хто я. Я й сама це зрозуміла. Провінційне дівчисько, в якого шансів зніматися в кіно не більше, ніж у мавпи. Навіть менше. Мавпа принаймні може розсмішити. Я ж могла лише нагнати нудьгу.

— А потім?

— Потім два роки щипків, грошових чайових і пропозицій провести разом вечір. Іноді я згоджувалась.

— А потім?

— Ти розумієш, Френку, що означає «провести разом вечір»?

— Розумію.

— Потім з'явився він. У цьому був мій порятунок, я вийшла за нього й хотіла бути йому вірною. Але більше так не можу. Боже, хіба я схожа на «білу пташечку»?

— По моему, ти дуже схожа на відьму.

— Знаєш, ти — зовсім інше. З тобою не треба прикидатися. І ти — чистий. Ти не слизький. Здогадуєшся, що це означає, Френку? Ти не слизький.

— Здогадуюсь.

— Навряд. Чоловік не може зрозуміти, що це означає для жінки. Коли поруч хтось слизький, від самого його дотику блювати хочеться. Насправді, я не така-то й відьма, Френку. Просто я так більше не можу.

— Чого ти хочеш? Заморочити мені голову?

— Ну гаразд. Нехай я відьма. Але не думаю, що я була б такою поганою з кимось не слизьким.

— Коро, а що, як нам утекти?

— Я думала про це. Багато думала.

— Покиньмо цього грека й зникнімо. Просто зникнімо, та й годі.

— Куди?

— Куди завгодно. Яка різниця?

— Куди завгодно... Ти знаєш, де це?

— Скрізь. Скрізь, де нам заманеться.

— Ні. Це знову буде забігайлівка.

— Я говорю не про забігайлівку. Говорю про дорогу. Це чудово, Коро. І ніхто не знає дороги краще за мене. Я знаю кожен її вигин, кожен поворот. І знаю також її закони. Хіба ми не цього бажаємо? Просто станемо парою волоцюг, ким ми й є насправді.

— Ти був справжнім волоцюгою, не мав навіть шкарпеток.

— Я тобі сподобався?

— Я в тебе закохалася. Я б закохалася в тебе, якби ти був навіть без сорочки, бо могла б розгледіти, які в тебе гарні й міцні плечі.

— Сутички із залізничними поліцаями розвивають м'язи.

— Ти дужий. Великий і дужий. А волосся в тебе світле. Ти зовсім не схожий на кволого, присадкуватого, слизького грека з чорним кучерявим волоссям, яке він щовечора змочує лавровишневою водою.

— Мабуть, приємно пахне.

— Але з дорогою нічого не вийде, Френку. Вона нікуди, крім забігайлівки не веде. Забігайлівки для мене і чогось подібного для тебе. Якоїсь брудної роботи на автостоянці. І тебе одягнуть у спецівку. Я б розплакалася, якби побачила тебе в спецівці, Френку.

— Що ти пропонуєш?

Вона довго сиділа мовчки, стискаючи мою руку.

— Ти мене кохаєш, Френку?

— Так.

— Ти кохаєш мене так, що все інше не має для тебе значення?

— Так.

— Є один вихід.

— А казала, що ти не відьма.

— Казала, і це правда. Я не така, Френку, якою тобі видаюся. Я лише хочу працювати й щось важити. Але без кохання це неможливо. В кожному разі, для жінки. Тобі це відомо, Френку? Я зробила помилку. І один раз мушу стати відьмою, щоб її виправити. Але насправді я не відьма, Френку.

— Відьом вішають.

— Не повісять, якщо все зробити як слід. Ти кебетний хлопець, Френку, відразу мене зрозумів. Придумай спосіб. Їх багато. Не лякайся: я не перша жінка, що змушена стати відьмою, аби вибратись із скрути.

— Мені твій грек нічого поганого не зробив. Він нормальна людина.

— Нормальна?! Кажу тобі — смердюх він. Слизький смердюх. Гадаєш, я дозволю тобі носити спецівку з написом на спині: «Автосервіс. Дякуємо. Чекаємо на вас знову!» — тоді як у нього чотири костюми й дюжина шовкових сорочок? Хіба мені не належить половина майна? Хіба я не куховарю? Чи не готую добре? А ти хіба не робиш своєї справи?

— Все, що ти кажеш, ніби так і є.

— Хто, крім мене й тебе, має знати, так усе чи ні?

— Ти і я, більше ніхто.

— Атож, Френку. В цьому головне: лише ти і я.

— Ти все-таки, мабуть, відьма. Якби не була відьмою, не вкоськала б мене.

— Ми зробимо це. Поцілуй мене, Френку. В губи.

Її очі сяяли, мов дві блакитні зірки. Я почував себе так, ніби був у церкві.

— Гаряча вода є?

— У ванній.

— Там Нік.

— А-а... Я наллю тобі з чайника.

Ми робили так, щоб потім можна було все пояснити. Близько десятої вечора корчму зачинили, і грек пішов приймати суботню ванну. Я мав узяти води до своєї кімнати, щоб поголитися, але потім «згадати», що залишив машину на вулиці, вийти й чатувати, аби не застукав ніхто сторонній. Кора, почекавши, поки грек залізе у воду, підніметься на другий поверх до ванної кімнати — ніби по рушника — і вдарить його по голові торбинкою, яку я пошив з мішковини, насипав у неї кульок з підшипниками й напхав ватою. Спочатку це мав зробити я, але згодом ми вирішили, що на Кору Нік не зверне особливої уваги, а якщо зайду я, — мовляв, прийшов по бритву, — він може вилізти з ванни, щоб допомогти мені знайти ту бритву. Потім Кора занурить його з головою у ванну, аж поки він захлинеться, після чого, викрутивши кран, вилізе через вікно на дашок ганку, спуститься приставленою мною драбиною на землю, віддасть мені торбинку й повернеться до кухні. Мені залишиться висипати кульки в ящик з підшипниками, викинути торбинку, поставити машину на місце, піти до своєї кімнати й голитися. Дочекавшись, коли вода почне заливати кухню, Кора гукне мене. Ми виламаємо двері ванної і, побачивши, що грек захлинувся, викличемо «швидко допомогу». Розраховали, що зрештою все має здаватись так, ніби грек посковзнувся, вдаривсь головою об край ванни, знепритомнів і втонув. Я колись десь читав, що більшість нещасливих випадків трапляється з людьми в їхніх власних ванних кімнатах.

— Обережно — гаряча! — застерегла мене Кора.

— Дякую.

Я відніс каструльку з гарячою водою до своєї кімнати й приготував усе для гоління. Потім спустився вниз. Вийшов надвір і сів у машину, так щоб бачити й дорогу, й кухню, й вікно ванної. Грек співав. Я добре запам'ятав, що він співав: це була пісня «Мама Макрі». Він доспівав її до кінця й почав спочатку. Я глянув на кухню. Кора ще вешталася там.

Із-за повороту з'явилася вантажівка з причепом. Я приготувався посигналізувати. Іноді машини зупиняються і в такий час, водії заходять поїсти, а коли зачинено, тарабанять у двері. Ця пройшла мимо. Проїхало ще кілька машин і теж не зупинилися. Я знову глянув на вікно кухні. Кори там уже не було. В спальні засвітилося світло.

Раптом біля ганку щось заворушилось. Я мало не натиснув на сигнал, але то виявився кіт. Звичайний сірий кіт, а так мене налякав. Тільки котів мені бракувало. На хвилину він зник, потім з'явився знову й заходивсь обнюхувати драбину. Не хотілося сигналізувати через кота, але й кота біля драбини теж не хотілося бачити, тому я вийшов з машини й прогнав його геть.

Я вже вертався назад до машини, коли кіт повернувся і поліз драбиною вгору. Я вдарив його, цього разу аж за будинок, підійшов до машини й постояв, чекаючи, чи він не повернеться знову. З-за повороту з'явився поліцейський на мотоциклі. Не встиг я зрушити з місця, як він під'їхав і зупинив мотоцикл між мною і машиною. Сигналу подати я не міг.

— Гуляємо?

— Вийшов загнати машину.

— Це ваша машина?

— Мого хазяїна.

— Зрозуміло. Я просто вирішив перевірити. — Озираючись, він щось помітив. — Отакої! Ви бачите?

— Що?

— Хай йому чорт: кіт поліз драбиною.

— Справді, кіт.

— Терпіти їх не можемо. Вони завжди щось витворюють.

Поліцейський надів рукавиці, подивився в темряву, зо два рази вдарив по педалі, завів мотоцикл й поїхав. Коли він зник з очей, я натиснув на сигнал. Пізно! Будинок раптом поринув у темряву. Почувся зляканий крик Кори:

— Френку!.. Френку!.. Скоріше!..

Я кинувся до кухні. Сірників не мав і дибав у непроглядній темряві навпомацки. Зіткнулися ми на східцях — Кора йшла вниз, я — нагору. Вона знову закричала.

— Бога ради, перестань кричати!.. Ти все зробила?

— Так, але погасло світло і я не потримала його під водою.

— Треба привести його до тями. Тут був поліцей і бачив драбину.

— Дзвони до «швидкої».

— Дзвони сама, а я тим часом витягну його з ванни.

Вона пішла вниз, а я — нагору. Грек лежав у воді, але голова була на поверхні. Я спробував його підняти. Він був слизький від мила, довелося теж ступити у воду. Чути було, як Кора розмовляє по телефону.

Я підняв грека, перекинув через край ванни, виліз із неї сам, перетяг його до спальні й поклав на ліжку. Потім прийшла Кора. Ми знайшли сірники, засвітили свічку. Я замотав грекові голову мокрим рушником, а вона почала розтирати йому руки й ноги.

— Вислали «швидку», — сказала вона.

— Гаразд. Він бачив, що це ти зробила?

— Не знаю.

— Ти була в нього ззаду?

— Так, але потім погасло світло, і що було далі, я не знаю. Чому воно погасло?

— Перегорів запобіжник.

— Френку, йому краще не приходити до тями.

— Навпаки. Кажу ж тобі, поліцей бачив драбину. Якщо грек помре, здогадаються, і ми пропали.

— А якщо він мене бачив? Що скаже, коли опритомніє?

— Може, й не бачив. Треба щось вигадати... Ти зайшла до ванної кімнати, коли раптом погасло світло. Чула, як він посковзнувся й упав, озвалася до нього, але він не відповів. Потім ти покликала мене — та й годі. Хоч би що він казав — стій на своєму. Коли щось бачив, то це просто його уява, не більше.

— Чому так довго не ідуть?

— Приїдуть.

Коли надійшла «швидка», грека поклали на носі й засунули в машину. Кора підсіла до нього, а я поїхав услід. На півдорозі до Глендейла нас зустрів поліцей мотоциклом, розвернувся й поїхав попереду. Вони гнали зі швидкістю сімдесят миль на годину, і я відстав, а коли під'їхав до лікарні, його вже витягли з машини. Всі розпорядження віддавав поліцей. Помітивши мене, він сіпнувся й пильно глянув на мене. Це був той самий.

Грека занесли до лікарні, поклали на стіл і покотили до операційної. Ми з Корою залишились у вестибюлі. Незабаром вийшла сестра й сіла поруч з нами. Потім підійшов поліцей. Він привів із собою сержанта. Обидва не зводили з мене очей. Кора розповіла сестрі, як усе трапилось:

— Я зайшла до ванної кімнати взяти рушника, а тут раптом щось як бабахне — й погасло світло. Я чула, як він упав. Він саме лаштувався вимкнути душ. Я заговорила до нього, але він не відповів. Було темно, я нічого не бачила і що саме сталося, не знаю. Я подумала, може, його вдарило електричним струмом. Френк почув мій крик, прибіг і витяг його з ванни, а я викликала «швидку допомогу». Не знаю, що б я робила, якби вони відразу ж не приїхали.

— Вони завжди поспішають на пізні виклики.

— Я так боюся, що в нього щось серйозне.

— Не думаю. Зараз йому роблять рентген. Після рентгену скажуть. Але я не думаю, що він дуже постраждав.

— Дай Боже! Я сподіваюсь.

Поліцаї не промовили й слова. Вони просто сиділи й не зводили з нас ока.

Грека викотили з операційної і повезли ліфтом нагору, до палати. Тим же ліфтом піднялись я, Кора, сестра та обидва поліцаї, і вони теж увійшли до палати. Стільців на всіх не вистачало, і, поки грека клали на ліжко, сестра внесла ще декілька. Хтось заговорив, і вона шикнула на нього. З'явився лікар, оглянув грека і вийшов. Час тягся дуже повільно. Нарешті сестра підступила до ліжка й сказала:

— Здається, опритомнює.

Кора глянула на мене, і я швидко відвернувся. Поліцаї нахилилися над ліжком, щоб чути, що скаже грек. Він розплющив очі.

— Вам краще? — запитала сестра.

Він не відповів. Усі чекали. Було так тихо, що я чув, як б'ється моє серце.

— Ви впізнаєте вашу дружину? Вона поряд з вами. Ви впали у ванні, мов хлопчисько, тільки тому, що погасло світло. Вам не соромно? Ваша дружина на вас ображається. Поговорите з нею?

Грек намагався щось сказати, але не міг. Сестра схилилася над ним і почала обмахувати. Кора поплескала його по руці. Кілька хвилин він лежав із заплющеними очима. Потім його губи заворушилися і, дивлячись на сестру, він прошепотів.

— Раптом стало темно...

Сестра сказала, що йому потрібен спокій. Ми з Корою вийшли й поїхали, та враз помітили, що слідом за нами їде мотоциклом поліцай.

— Він підозрює нас, Френку.

— Це той самий. Насторожився ще тоді, як побачив мене біля машини. І тепер пантрує.

— Що робитимемо?

— Не знаю. Все залежить від того, чи збагне він, для чого там була драбина. Де ти діла торбинку?

— Ось вона, в кишені.

— Боже мій! Якби тебе обшукали, нам був би кінець.

Я дав їй ніж, аби розрізала очкурик і витягла кульки. Потім звелів перебраться назад, підняти заднє сидіння й засунути торбинку під нього. Хай це буде ніби давня ганчірка серед інструментів.

— Залишайся там і пильно стеж за поліцаєм. Я кидатиму кульки по одній у куці, а ти дивися, чи він нічого не помітить.

Кора пильнувала, а я, ведучи машину лівою рукою, правою кинув одну кульку з вікна через дорогу.

— Звернув увагу?

— Ні.

З інтервалами в дві хвилини, я, одну за одною викинув решту кульок. Поліцай нічого не помітив.

Ми повернулися додому ще перед світанням. Коли я звернув на подвір'я, поліцай випередив мене й уїхав першим.

— Хочу оглянути ваші пробки, приятелю.

— Будь ласка, я теж подивлюся.

Ми всі втрьох підійшли до ганку. Поліцай увімкнув ліхтарика, потім якось дивно реготнув і нахилився до землі. Там, задравши догори всі чотири лапи, лежав кіт.

— Бідолаха. Вбило наповал.

Він посвітив під дах ганку й на драбину.

— Все зрозуміло. Ми бачили цього кота. Пам'ятаєте? Стрибнув з драбини просто на пробки, і його вбило.

— Шкода, — сказав я. — Ви тільки від'їхали, тоді й сталося замикання. Я навіть не встиг загнати машину до гаража.

— Я бачив спалах з дороги.

— Ви тільки-но від'їхали...

— Кіт стрибнув з драбини просто на дроти перед пробками. Буває. Бідні створіння, вони ж не тямляться на електриці. Це для них занадто складно, сер.

— Не пощастило котові.

— Так, не пощастило. Симпатичний кіт. Пам'ятаєте, як він ліз драбиною? Я ніколи не бачив такого кумедного кота.

— І вбило. Ну, я поїхав. Гадаю, все ясно. Зобов'язаний був перевірити, самі розумієте.

— Ну, звісно.

— До побачення. До побачення, міс.

— До побачення.

5

Ми нічого не робили ні з котом, ні з пробками, ні з чим іншим. Ми лягли в ліжку, і нерви в Кори не витримали. Вона розплакалася, потім її почало трусити. Минуло зо дві години, доки вона заспокоїлася. Якийсь час тихо полежала в моїх обіймах, потім промовила:

— Більше ніколи такого не зробимо, Френку.

— Еге ж. Більше ніколи...

— Ми, мабуть, були подуріли.

— Нам пощастило — легко відбулися.

— В усьому винна я.

— Я теж.

— Ні, я. Це я все придумала. Ти не хотів. Надалі я слухатимуся тебе.

Ти розумний, не те що я.

— Надалі такого не буде.

— Ніколи.

— Навіть якби ми все зробили, як задумали, вони б здогадалися. Вони завжди здогадуються — мають досвід. Згадай, як той поліцей відразу щось запідозрив. У мене кров холоде в жилах. А що було б, якби грек помер?

— Схоже, з мене кепська відьма, Френку.

— Схоже.

— Якби я була справжньою відьмою, то так не злякалася б. А я страшенно злякалася, Френку!..

— Я й сам дуже злякався.

— Знаєш, чого мені хотілося, коли погасло світло? Щоб ти був поряд, Френку. Я відчувала себе не відьмою, а дівчиськом, яке боїться темряви.

— Хіба я не опинився поряд?

— Я полюбила тебе за це ще більше. Якби не ти, не знаю, що б з нами було.

— Хіба погано придумано, що він посковзнувся у ванні?

— І він сам повірив.

— Дай мені крихітний шанс — і я обведу будь-якого лягавого навколо пальця. Треба тільки щось говорити, та й годі. Треба все пояснювати так, щоб було якомога більше схоже на правду. Я їх знаю. Мені доводилося це робити, й не раз.

— Ти все залагодив. Ти завжди так робитимеш для мене, Френку, правда ж?

— Ти єдина, хто для мене щось важить.

— Знаєш, мені зовсім не хочеться бути відьмою.

— Ти моя крихітка.

— Так. Твоя нерозумна крихітка. Гаразд, Френку. Віднині я слухатимуся тебе. Ти думатимеш, а я працюватиму. Я вмю працювати. Добре працювати. Ми не пропадемо.

— Звісно, не пропадемо.

— А тепер нумо спати.

— Гадаєш, ти зможеш заснути?

— Ми вперше спатимемо вдвох, Френку.

— Ти задоволена?

— Це чудово. Просто чудово.

— Поцілуй мене перед сном.

— Як добре, що можна поцілувати тебе перед сном.

Ранком нас розбудив телефонний дзвінок. Відповівши на нього, Кора піднялась нагору, очі в неї сяяли.

— Угадай Френку, що мені сказали.

— Що?

— У нього пробитий череп.

— Це небезпечно?

— Ні, але його залишають у лікарні. Хочуть потримати там з тиждень. Сьогодні ми знову зможемо спати вдвох.

— Іди сюди.

— Не тепер, Френку. Час уставати. Треба відчиняти корчму.

— Іди сюди, поки я тобі не всипав.

— Божевільний...

Це був щасливий тиждень. Після обіду вона їздила до лікарні, зате решту часу ми були разом. Крім того, ми й далі займалися справою, закладу не зачиняли і, користаючись можливістю, добре заробили. Звичайно, нам пощастило — якось трьома автобусами під'їхала сотня учнів недільної школи. Вони набрали в нас чимало харчів для пікніка в лісі, але навіть і без цього ми б дещо мали. Касовий апарат, повірте, нас би не виказав, турбували ми його не часто.

Якось ми поїхали до лікарні разом, а коли Кора, відвідавши грека, звільнилася, завернули на пляж. Там вона взяла напрокат жовтий купальник та червону шапочку і, коли вийшла з роздягальні, я її спочатку не впізнав — дівчинка, та й годі. Лише тоді вперше зрозумів, яка вона ще молода. Ми погралися на піску, а потім запливли далеко від берега й лягли на спину. Мені подобалося лежати до хвиль головою, їй — ногами. Ми дивились одне на одного, тримаючись за руки під водою. Я глянув на небо, більше було нікуди, і подумав про Бога.

— Френку! Завтра він повертається. Ти розумієш, що це означає?

— Розумію.

— Мені доведеться спати з ним, а не з тобою.

— Доведеться, якщо, доки він повернеться, ми звідси не зникнемо.

— Я чекала, коли ти це скажеш.

— Будемо ти, я і дорога, Коро.

— Мов пара волоцюг.

— Мов цигани, зате вдвох.

— Головне — вдвох.

Наступного ранку ми зібралися в дорогу. Принаймні вона зібралася. Я надів нещодавно куплений костюм і був готовий. Вона склала свої речі в картонку з-під капелюшка й подала її мені.

— Поклади в машину, будь ласка.

— В машину?

— Хіба ми не візьмемо машину?

— Якщо ти не хочеш першу ж ніч провести за ґратами, то ні. Прихопити чийсь дружину — дрібниця, а прихопити машину — це вже крадіжка.

— О!..

Ми вирушили в дорогу. До зупинки автобуса було милі зо дві. Ми піднімали руки, коли нас проминала машина, але жодна не зупинилася. Одного чоловіка підвезти можуть, одну жінку, якщо вона здуру погодиться, — теж, але в такої парочки шансів небагато. Коли нас проминуло зо два десятки машин, Кора зупинилася. Подолали ми якусь чверть милі.

— Френку, я не можу.

— Що сталося?

— Це не для мене.

— Що не для тебе?

— Дорога.

— Дурниці. Ти просто втомилася. Слухай, ти тут почекай,

а я з кимось домовлюся, щоб підвіз нас до містечка. Треба було зробити так від самого початку, і все було б гаразд.

— Річ не в цьому. Я не втомилася. Я взагалі не можу.

— Ти не хочеш бути зі мною, Коро?

— Ти знаєш, що хочу.

— Ти ж розумієш, нам не можна повертатися. Ми не зможемо жити, як жили досі. Треба йти.

— Я тобі казала: я не волоцюга. Я не почуваю себе циганкою. Я взагалі нічого не почуваю, крім сорому, що стою тут і прошу, аби мене підвезли.

— Я ж сказав тобі — зараз спіймаю машину.

— А що потім?

— Доїдемо до містечка. Потім рушимо далі.

— Нікуди ми не рушимо. Переночуємо в готелі й почнемо шукати роботи. І опинимося в багні.

— А залишили ми що — не багно?

— Це зовсім інше.

— Так ти можеш зламатися, Коро.

— Я вже зламалася, Френку. Я більше не можу. До побачення.

— Зажди хвилинку. Послухай мене.

— До побачення, Френку. Я повертаюся.

Кора потягла з моїх рук картонку. Я спочатку не відпускав, хотів принаймні донести додому, але вона відібрала й пішла. Коли ми вирушали з дому, Кора мала чудовий вигляд у своєму синьому костюмі та голубому капелюсі, але зараз костюм здавався пом'ятим, черевики були в пілюці, хода її зробилася непевною, Кора плакала. Раптом я помітив, що теж плачу.

6

Я доїхав до Сан-Бернардіно. Мав намір забратися там у якийсь товарняк і майнути на схід, але я цього не зробив. У більйардній я познайомився з одним хлопцем. Він був нестелепа, зате його приятель грав добре. Та все ж не досить добре. Я потерся в їхній компанії зо два тижні й виграв у них 250 доларів — все, що вони мали. Треба було, не гаючи часу, забиратися з містечка. Сидячи у вантажівці дорогою до Мехікалі, я подумав, що з такими грішми ми з Корою могли б торгувати на пляжі сосисками або чимось іншим, поки набереться капіталу на щось солідніше. З цією думкою я зіскочив з машини й на попутних повернувся до Глендейла. Сподіваючись зустріти Кору, я блукав ринком, де вони завжди закупали продукти. Я навіть двічі зателефонував, але трубку знімав грек, і мені довелося вдати, ніби я помилився номером.

Час від часу я заглядав до більйардної, що була за квартал від ринку, і там звернув увагу на одного хлопця. З того, як він тримав кий, було видно — новачок. Я прилаштувався на сусідньому столі. Подумалося, що мати 250 доларів, щоб налагодити продаж гарячих сосисок — добре, але 350 — ще краще.

— Чи не зіграти нам партію в бічну лузу? — спитав я його.

— Я так майже ніколи не граю.

— Нічого особливого. Заганяй кулю в бічну лузу, та й годі.

— У кожному разі, ви для мене надто сильний партнер.

— Я? Та я просто мазило.

— Ну гаразд... Але не на гроші.

Ми почали грати, і, щоб заохотити його, я дав йому виграти три чи чотири партії, а сам хитав головою, немов не міг зрозуміти, чому програю.

— Щось тобі надто щастить... Я, звичайно, жартую. Взагалі в мене виходить краще, та ніяк не розіграюсь. А що, як нам ставити по долару, щоб гралося веселіше?

— Гаразд. Але більше долара я не можу.

Ми ставили по долару, і я знову дав йому виграти партій із п'ять, коли

не більше. Вдавав, ніби дуже хвилююся, і за кожним ударом витирав долоні носовиком: мовляв, он як я впрів.

— Чогось мені не щастить. Може, поставимо по п'ять доларів, щоб я міг повернути свої гроші, а потім підемо вип'ємо?

— Це ж товариська гра, мені ваші гроші не потрібні. Гаразд. Поставимо по п'ять доларів і на цьому закінчимо.

Я дав йому виграти ще чотири чи п'ять партій і з того, як я себе поводив, можна було подумати, ніби в мене й порок серця, і ще маса всяких болячок, і що я взагалі хвора людина.

— Слухай, я сьогодні не в формі й добре це розумію. І все ж, давай поставимо по двадцять п'ять, щоб я міг залишитися при своїх, а потім уже підемо вип'ємо.

— Для мене це забагато.

— Якого біса! Хіба ми граємо не на мої гроші?

— Гаразд. Хай буде по двадцять п'ять.

І отут я почав грати по-справжньому. Таких ударів не зміг би зробити й славетний Гопп. Б'ючи від трьох бортів, я носився навколо столу, і кулі аж мигтіли на сукні. Мені вдався навіть карамболь. Хлопець же не зробив жодного путнього удару. Неначе сліпий, довго примірявся, мазав, дряпав києм сукню, загнав кулю не в ту лузу, ні разу не вдарив од борту. Але зрештою, виходячи з більярдної, я лишив у нього, крім своїх двохсот п'ятдесяти доларів, ще й годинник вартістю три долари, якого купив, щоб не прогавити час, коли Кора може приїхати на ринок. О, грав я чудово, але, на жаль, не так, щоб цього виявилось досить.

— Гей, Френку!

Це був грек. Він біг до мене через вулицю, і я не встиг сховатися у більярдній.

— Френку, гульвісо ти чортів, де ти пропав, чому покинув Кору, покинув мене, коли я забився й ти був мені дуже потрібний?

Ми поздоровкалися за руку. Голова грека ще була забинтована, очі трохи каламутні, але на ньому був новий костюм, чорний, зсунутий набакир капелюх, яскрава краватка, коричневі черевики, на жилетці — золотий ланцюжок годинника, в руці — товста сигара.

— Ніку! Як ти себе почуваш?

— Добре. Краще не буває, але чому ти втік? Я на тебе дуже образився, гульвісо ти чортів!

— Ти ж мене знаєш, Ніку. Побуду трохи на одному місці — та й знову тягне блукати.

— Знайшов час. Чим ти тут займаєшся? Нічим, я тебе знаю, гульвісо. Ходім з'їмо по біфштексу, і я тобі все розповім.

— Ти сам?

— Дурне запитання. Звичайно, сам. Хто, по-твоєму, в корчмі? Ти ж утік. Тепер ми з Корою нікуди разом не виїжджаємо. Хтось один завжди дома.

— Гаразд, ходім!

За біфштексами ми просиділи з годину. Він розповів мені, що в нього був проламаний череп, лікарі ніколи раніше з подібним не стикалися, що йому було добре, коли я в нього працював, що після мене в нього вже було два помічники — одного він прогнав наступного ж дня, а другий сам утік на третій день, прихопивши з собою денну виручку, тож він, Нік, усе віддав би, аби я повернувся.

— Френку, я тобі ось що скажу. Ми з Корою їдемо до Санта-Барбари. Маємо ж ми право трохи розважитись? Там завтра фієста. Їдьмо з нами. Ти згоден, Френку? Поїдемо й там поговоримо, а потім ти, може, повернешся до мене працювати. Тобі подобається фієста в Санта-Барбарі?

— Ну... я чув, що там буває весело.

— Дівчата, музика, танці на вулицях, чудово. То як, Френку?

— Навіть не знаю...

— Кора дуже образиться, коли дізнається, що я бачив тебе й не

привіз. Вона, може, й задирає перед тобою носа, але вважає, що ти добрий хлопець. Отже, поїдемо втрюх. Будемо веселитися.

— Ну, якщо вона погодиться, поїдемо.

Коли ми ввійшли до Нікової корчми, там сиділо з десяток відвідувачів. Кора на кухні ледве встигала мити посуд.

— Гей, Коро! Подивись, кого я привів!

— Боже праведний! Звідки він узявся?

— Я зустрів його в Глендейлі. Завтра він поїде з нами до Санта-Барбари.

— Привіт, Коро. Як життя молоде?

— Сам бачиш.

Кора швидко витерла руки, і ми привіталися. Її рука все одно була в милі. Потім Кора пішла виконувати замовлення, а ми сіли до столу. Раніше грек завжди допомагав їй, але сьогодні йому не терпілося щось мені показати. Він приніс великий альбом. На першій сторінці було наклеєне посвідчення про натуралізацію, на наступних — посвідчення про шлюб, ліцензія на право підприємницької діяльності в окрузі Лос-Анджелес, фотокартка, зроблена під час служби в грецькій армії, фотокартка разом з Корою в день весілля. Далі йшли вирізки з газет про те, що з ним трапилося. В них, на мій погляд, більше йшлося про кота, ніж про грека, але так чи так, згадувалося, як його, Ніка, доправили до лікарні й там лікували. В лос-анджелеській грецькій газеті говорилося все-таки більше про грека, ніж про кота, й було вміщено його знімок у вбранні офіціанта та його біографію. Після газетних вирізок ішли рентгенівські знімки. Знімків було з десяток — їх робили щодня, щоб бачити, як він одужує, — в аркушах альбома грек повирізував квадратні отвори, аби знімок можна було роздивлятися на світло. На наступних сторінках були наклеєні сплачені рахунки лікарні, лікарів та медсестер. Удар по черепі обійшовся грекові в 322 долари.

— Правда, гарний альбом?

— Чудовий, усе як на долоні.

— Він ще не зовсім готовий. Треба розфарбувати червоним, білим та блакитним — буде гарно. Ось, поглянь.

Він показав два уже розфарбовані місця. Кучеряві чорнильні завитки були наведені червоним, білим та блакитним. Над посвідченням про натуралізацію намальовано два американські прапори й орла, над фотокарткою в грецькій військовій формі — два грецькі прапори й також орла, а над шлюбним фото — двоє голубків на гілочці. Він ще не вирішив, як оздобити аркуш із газетними вирізками, тож я порадив йому намалювати кота, з хвоста в якого сиплються червоні, білі та блакитні іскри. Це Нікові дуже сподобалося. Я сказав також, що над ліцензією на право підприємницької діяльності можна намалювати птаха каню, що тримає оголошення про аукціон з написом «Розпродаж сьогодні». Натяку грек не збагнув, а я вирішив, що пояснювати не варто. Сам же я, зрештою, зрозумів, чому він так вирядився й не обслуговує, як бувало, відвідувачів. Йому провалили голову, а таке з подібними йому дурнями траплялося не щодня. Він був мов той іммігрант-італієць, що відкрив аптеку. Одержавши документ з червоною печаткою й кваліфікацією «фармацевт», макаронник надягає сірий костюм із жилеткою й так напиндючується, що не має бажання виготовляти мікстури, не кажучи вже про морозиво чи содову воду. Грек вирядився з того ж приводу. В його житті сталася видатна подія.

Тільки перед самою вечерею я опинився з Корою наодинці. Грек пішов нагору вмитись, а ми залишилися в кухні.

— Ти про мене згадувала, Коро?

— Звичайно. Так швидко я тебе забути не могла.

— Я багато про тебе думав. Як ти тут?

— Я? У мене все гаразд.

— Я тобі двічі дзвонив, але трубку знімав він, а з ним я говорити боявся. Знаєш, я заробив був трохи грошей...

— Ну, це ж чудово! Я рада, що справи в тебе йдуть добре.

— Заробив і програв. Гадав, ми з тобою на ці гроші почнемо нове життя, але потім усі їх програв.

— А то я не знаю, куди гроші діваються.

— Ти справді згадувала про мене, Коро?

— Звичайно, згадувала.

— З того, як ти себе поводиш, не схоже.

— Гадаю, поводжуся нормально.

— Ти не хочеш мене поцілувати?

— Скоро будемо вечеряти. А в мене ще не домитий посуд...

Ось так. І так цілий вечір. Грек приніс солодкого вина й співав, а ми сиділи, і можна було подумати, ніби для Кори я просто хлопець, що колись тут працював, тільки вона не пригадує, як його звати. Дошкульнішого ляпаса годі й уявити собі.

Коли настав час іти спати, я, почекавши, доки вони підуть нагору, вийшов на подвір'я, щоб подумати, чи лишитися тут і спробувати налагодити взаємини з Корою, чи йти звідси й постаратися все забути. Не знаю; скільки минуло часу і як далеко я одійшов, коли почув, що вони сваряться. Я повернув назад і, коли наблизився до будинку, почав дещо розбирати. Кора кричала, вимагаючи, щоб грек мене вигнав. Грек щось бурмотів: мабуть, про те, що хоче знову взяти мене на роботу. Він намагався її зацитькати, а Кора кричала, і то видимо — я певен — зумисне, аби я почув.

Раптом запала тиша. Я прослизнув до кухні й стояв прислухаючись, але був такий збентежений, що чув лише важкі удари власного серця: гуп-гуп, гуп-гуп... Подумавши, що воно б'ється якось дивно, я раптом зрозумів — крім мого, в кухні б'ється ще одне серце.

Рука сама налпала вимикач.

У червоному кімоно, біла як крейда, стискаючи в руці довгий вузький ніж, стояла й дивилася на мене Кора. Я сягнув і відібрав у неї ніж. Коли вона заговорила, її шепіт був схожий на сичання гадюки.

— Ти чого повернувся?

— Не міг інакше.

— Не мав права. Я змогла все пережити. Я все зробила, аби тебе забути, а ти, бач, «не міг інакше!» Чорти б тебе забрали!

— Що ти змогла пережити?

— Для чого, по-твоєму, він робить отой альбом? *Щоб показати своїм дітям!* Нік хоче мати сина і оце зараз на мене чекає.

— Чому ж ти не пішла зі мною?

— Піти з тобою? Для чого? Аби спати в товарних вагонах? Чого б я мала йти з тобою? Скажи.

Сказати мені було нічого. Я подумав про оті двісті п'ятдесят доларів, але який сенс було згадувати гроші, які я мав учора, а сьогодні програв у більярд.

— Ти нічого не вмієш. Я знаю. Ти ні на що не здатний. Чому ти повернувся, а не пішов геть? Чому не даси мені спокій?

— Слухай, притримай трохи його намір щодо дітей. Притримай, і подумаємо, що нам робити. Я ні на що не здатний, але я кохаю тебе, Коро. Клянуся тобі.

— Клянешся, а що ти робиш? Він везе мене до Санта-Барбари, щоб я погодилася народити йому дитину, а ти... Ти теж їдеш з нами. І житимеш в одному з нами готелі. І поїдеш у одній з нами машині. Ти...

Вона раптом замовкла. *Втрюх у одній машині.* Ми стояли й дивились одне на одного, розуміючи, що це означає, потім почали поволі зближуватись, аж поки тіла наші діткнулися.

— О Боже! Невже не має іншого виходу, Френку?

— Ну, ти ж сама щойно збиралася всадити в нього ніж.

— Не в нього, Френку, в себе!

— Це доля, Коро. Іншої ради немає.

— Я не хочу дитини від слизького грека, Френку! Я не можу... Ти єдиний, від кого я хочу мати дитину. Шкода, що ти такий невдаха. Розумний, але невдаха.

— Хай невдаха, але я кохаю тебе.

— Я теж тебе кохаю.

— Притримай його. Лише одну цю ніч.

— Гарзд, Френку. Одну ніч.

7

Довга-довга стежка в'ється
У країну моїх мрій,
Солов'їна пісня ллється,
Ясен місяць сяє в ній.

Довгі ночі я чекаю,
Мрію, що настане час,
Коли стежка ця безкрая
Стане спільною для нас...

— Їм весело, правда?

— Навіть занадто.

— Тільки не пускайте їх за кермо, міс, і все буде гарзд.

— Сподіваюсь. Розумію, що даремно зв'язалася з цими п'яницями, та що мала робити? Сказала, що не сяду з ними в машину, то вони хотіли їхати самі, без мене.

— Вони ж скрутять собі в'язи.

— Ото ж бо. Тому я й сіла за кермо. Це все, що могла зробити.

— Іноді рішення приходить саме собою. З вас долар і шістдесят центів за бензин. Мاستило в нормі?

— Здається.

— Дякую, міс. Щасливої дороги.

Кора знову сіла за кермо, а ми собі й далі співали. Це була частина гри. Я випив, бо минулого разу вже зневірився в тому, що ми зможемо здійснити бездоганне вбивство. Це мусило нагадувати не вбивство, а банальну аварію з двома п'яними в машині. Грек, звичайно, теж пив разом зі мною і тепер перебував у потрібному мені стані. Заправитися бензином ми зупинялись, аби мати свідка, що Кора була твереза й не виявляла великого бажання бути з нами, якби не змушена була вести машину. Перед цим нам пощастило. Коли годині о дев'ятій ми лаштувалися зачиняти, до корчми зайшов чоловік попоїсти, а потім дивився, як ми від'їжджали, Бачив усю ту виставу. Бачив, як я раз і вдруге заводив машину, а двигун глух. Чув нашу сварку з Корою та її слова про те, що я занадто п'яний, аби вести машину. Бачив, як Кора вийшла з машини й заявила, що не поїде з нами. Бачив мій намір їхати вдвох із греком, і те, як вона примусила нас вилізти й помінятися місцями, аби я сидів позаду, а грек — попереду, і, зрештою сіла за кермо й повела машину сама. Відвідувача звали Джефф Паркер. Він розводив кролів у Енсіно. Кора попросила в нього візитну картку, пообіцявши купити крольчатини: мовляв, подивимося, як таке м'ясо піде в корчмі. Отже, ми знали, де в разі потреби його знайти.

Ми з греком проспівали «Маму Макрі», «Усміхнися, усміхнися», «Біля старого млина» й незабаром доїхали до дороговказу з написом «Малібубіч». Кора звернула туди, хоча мала б їхати прямо. Вздовж узбережжя проходило дві дороги: одна, якою ми оце їхали, тяглась на відстані десяти миль від берега. Друга, ліворуч од нас, ішла понад самим берегом океану. Біля Вентури обидві дороги збігалися в одну, що вела до Санта-Барбари, Сан-Франциско й далі. Кора звернула на цю дорогу, бо

зроду не була в Малібу-Бічі, де жили кінозірки, отож вирішила доїхати до узбережного шляху, проїхати зо дві милі, подивитись, а тоді повернути назад і їхати просто до Санта-Барбари.

Справжня ж мета полягала в тому, що місце, де збігалися дороги, було чи не найнебезпечніше в окрузі Лос-Анджелес — темне, пустельне, зовсім незаселене. Нещасливий випадок там не викликав би підозри навіть у поліції. Для виконання нашого задуму це місце пасувало якнайкраще.

Спочатку грек нічого не помічав. Ми проминули Малібу-Лейк — невеликий літній табір у горах. У клубі танцювали, на озері човнами каталися парочки. Я щось прокричав їм. Грек теж крикнув: «Їдьмо з нами!» Великого значення це не мало, але все ж було ще однією позначкою на нашому маршруті, якби комусь заманулось його прослідкувати.

Почався перший зтяжний узвіз, милі зо три вдовжки. Я сказав Корі, як їхати. Більшість часу вона вела машину на другій передачі. Почасти тому, що через кожні півсотні метрів були стрімкі закрути, на яких доводилося гальмувати й, аби не заглух двигун, переводити його на другу швидкість. Почасти ж це робилося навмисне, щоб двигун перегрівся. Завбачити треба було все, пояснювати нам доведеться багато.

Коли грек, виглянувши у вікно, завважив, що вже темно, а в непривітних горах — ні вогника, ні житла, ні бензозаправки, він одразу захвилювався:

— Стій, стій, вертай назад! Ми збилися з дороги.

— Не збилися. Ми їдемо до Малібу-Біча. Пам'ятаєш, я говорила, що хочу подивитися на це місце?

— Їдь повільно.

— А я повільно й їду.

— Їдь дуже обережно. Можемо всі загинути...

Узвіз закінчився. По той бік перевалу Кора вимкнула двигун, який без вентилятора швидко перегрівався, а внизу ввімкнула знову. Я відзначив температуру води — ось-ось закипить, а на новому узвозі стрілка полізла ще вище.

— Так-так, так-так...

Це був наш сигнал. Одна з тих дурниць, яку можна вимовити в будь-який час і нікого не насторожити. Кора звернула на узбіччя й зупинила машину. Далі зяяла прірва — щонайменше п'ятсот футів, дна не було видно.

— Мусимо трохи охолодити двигун.

— Хай йому чорт, Френку, поглянь! Поглянь, яка температура!

— Як-к-ка температура?

— Вода ось-ось закипить.

— Хай кипить.

Я підняв гайковий ключ, що був у мене під ногами, але помітив попереду світло фар. Доведеться перечекати.

— Давай, Ніку, заспівуй!

Та грек поводив очима довкола, видимо не маючи настрою співати, потім відчинив дверцята, вивабрався з машини й почав блювати. Саме тоді й проїхало зустрічне авто. Я глянув на номер і засміявся. Кора здивовано глипнула на мене.

— Це добре. Хай запам'ятають — коли вони проїжджали, обидва чоловіки були живі.

— Ти помітив номер?

— Пе два, п'ятдесят вісім, нуль один.

— Пе два, п'ятдесят вісім, нуль один... Два, п'ятдесят вісім, нуль один... Я запам'ятала.

— Добре.

Підійшов грек. Йому начебто покращало.

— Ви чули?

— Що?

— Коли ви сміялися — луна в горах. Гарно...

Він узяв високу ноту, різко урвав її і прислухався. Це була не мелодія, а просто одна висока нота, як на платівках Карузо. І вона повернулася, дуже чиста, й теж урвалася.

— Схоже на мій голос?

— Точнісінько. Жодної різниці.

Грек стояв там ще хвилин п'ять, беручи високі ноти й слухаючи, як вони вертаються луною. Він уперше чув свій голос мовби збоку й радів, як та мавпа, що побачила себе в дзеркалі. Кора не зводила з мене очей. Треба було діяти. Я вдав, ніби гніваюсь:

— Якого біса? Нам що, більше нічого робити, тільки цілу ніч тебе слухати? Сідай, поїдемо далі.

— Пізно вже, Ніку,— озвалася Кора.

— Зараз, зараз.

Грек сів до машини, але відразу ж висунув у вікно голову й ще раз узяв свою ноту. Впершись ногами в днище, поки Нікове підборіддя ще лежало на рамі дверцят, я вдарив гайковим ключем. Почувся хрускіт черепа. Грек упав на сидіння і згорнувся клубочком, мов кіт на канопі. Поки він затих, минула, здавалося, ціла вічність. В цю мить повернувся луною його голос, уже мертвого. Висока нота, набравши сили, раптом урвалася й затихла, немов чекаючи відповіді. Кора якось дивно сапнула, з горла в неї вихопився стогін.

8

Розмовляти не було потреби. Що робити, Кора знала. Вона перелізла на заднє сидіння, я — на переднє. На ключі при світлі від приладів яскріло кілька крапель крові. Я відкрив пляшку вина й змив кров, хлюпаючи зумисне на мертвого. Потім витер ключа об його одяг і передав Корі. Вона поклала його під сидіння. Хлюпнувши й на те місце, об яке я витирав ключа, я розбив пляшку об дверцята, поклав її на грека й завів двигун.

Трохи від'їхавши, я ввімкнув другу швидкість. Скидати машину в п'ятсотфотову прірву не годилося. По-перше, довелося б самим туди лізти, а по-друге — як же ми лишилися живі, коли машина впала з такої висоти? Я повільно підкотив до того місця, де глибина звору була футів п'ятдесят, під'їхав до самого урвища, поставив ногу на педаль гальма й на підсосі почав обережно просуватися далі, а як тільки праве переднє колесо зависло, різко натиснув на гальмо. Мотор заглух. Цього я й домагався. Швидкість і запалення були ввімкнуті, але машина стояла.

Ми з Корою вибралися з машини на дорогу, а не на узбіччя, щоб не залишити слідів. Я ще вдома сховав під заднім сидінням добру каменюку та дерев'яний брусок. Підклавши все те під задню вісь, я заходився, наче важелем, підважувати машину. Вона лише трохи нахилилась, та й годі. Я напружився ще дужче, машина тільки гойднулась. Я аж упрів: а що, як нічого в мене не вийде?..

Я знову взявся за брусок. Цього разу мені підмогла Кора. Ми налягли раз, удруге — й раптом попадали назад, а машина полетіла шкереберть із кручі з таким гуркотом, що його, мабуть, було чути за доброю милю.

Фари так само горіли, але машина не зайнялась, отже, нам пощастило. Адже з увімкнутим запаленням вона могла зайнятися. Як тоді пояснити, чому ми теж не згоріли? Каменюку я пожбурих у яр, а важіль, розігнавшись, кинув просто посеред дороги. Він мене не лякав. На всіх дорогах валялись отакі бруски та дошки, що падали з ваговозів під колеса машин. Мій брусок теж цілий день пролежав на дорозі біля корчми, на ньому були сліди шин, а краї — геть почавлені.

Я повернувся до Кори, взяв її на руки й з'їхав із нею з кручі. Це — щоб не лишилося її слідів. Мої сліди мене не турбували — на кручі незабаром топтатиметься ціла юрба чоловіків. А сліди Кориних черевиків на

високих підборах мали тягтися в потрібному напрямку — саме від машини.

Машина застрягла на середині крутояру, зачепившись лівими колесами. Грек був у машині, але тепер лежав на підлозі. Із пляшки, затиснутої між ним і сидінням, витікали рештки вина. Верх кузова був провалений, крила — погнуті. Я сіпнув дверцята — відчинились. Це мало неабияке значення, бо я ще мусив залізти в машину й порізатися склом, а Кора — вибратися на дорогу й волати пробі.

Я взявся до Кориної блузки — заходився жмакати тканину й відривати гудзики, щоб надати їй потрібного вигляду. Кора дивилася на мене, і очі її здавалися не голубі, а сині. Дихання почастишало, потім раптом зовсім урвалось, і вона припала до мене.

— Розірви блузку! Розірви!

Я сгнув рукою в пазуху й смикнув. Блузка тріснула від шиї до живота.

— Ти порвала її, коли вилізала з машини. Зачепилася за ручку дверцят.

Голос мій звучав дивно, немов ішов із металевої труби грамофона.

— А звідки цей синець, ти не пам'ятаєш? — спитав я, розмахнувся й щосили вдарив Кору в око. Вона впала. Лежала біля моїх ніг, очі її сяяли, гостроверхі груди тремтіли й ніби вказували на мене сосками. Я хрипів, наче звір, язик мій задерев'янів, серце шалено калатало.

— Так!.. Так, Френку... так!..

Наступної миті я був поряд з нею. Ми вп'ялись одне в одного очима й сплелися в обіймах, намагаючись притиснутись якомога тісніше. Якби в цю мить переді мною розверзлося пекло — і це мене не зупинило б. Я мусив узяти її, навіть якби це коштувало мені життя. І я взяв її.

9

Потім ми кілька хвилин лежали, мов очманілі. В тиші було тільки чути, як щось булькає, витікаючи з машини.

— А далі, Френку?

— Далі буде важко. Відтак буде важко. Ти певна, що все витримаєш?

— Після такого я витримаю що завгодно.

— До тебе візьметься поліція. Вони спробують тебе зламати. Ти готова?

— Гадаю, готова.

— Можливо, тебе звинуватять. Хоча навряд, бо в нас досить свідків. А все ж таки... Тебе можуть звинуватити в ненавмисному вбивстві й дати рік. Так може статися. Ти витримаєш?

— А ти будеш мене чекати?

— Буду.

— В такому разі — витримаю.

— На мене не зважай. Я п'яний. Аналізи це підтвердять. Я нестиму всяку нісенітницю. Це аби спантеличити їх, аби повірили тому, що я скажу їм потім, тверезий.

— Я зрозуміла.

— І ти дуже на мене ображена. За те, що я напився. І що все сталося саме через мене.

— Тепер я все зрозуміла.

— Добре.

— Френку...

— Що?

— Ми повинні кохати одне одного. Все інше не має значення.

— Хіба ми не кохаємо одне одного?

— Я скажу перша. Я кохаю тебе, Френку.

— Я кохаю тебе, Коро.

— Поцілуй мене...

Я притиснув її до себе, поцілував, і тут над кручею майнуло світло фар.

— Тепер — туди. Все буде гаразд.

— Усе буде гаразд.

— Просто покличеш на допомогу. Ти не знаєш, що він мертвий.

— Я зрозуміла.

— Ти впала, коли дерлася кручею вгору. Тому й уся в піску.

— Гаразд. Я пішла.

— Іди.

Вона почала видиратись нагору, а я подався до машини — й тут раптом збагнув, що немає мого капелюха. Мені належало бути в машині, моєму капелюхові — теж. Я став рачки й заходивсь облапувати все навколо, намагаючись його знайти. Світло фар наближалось, лишилося два чи три повороти, а я не мав ні капелюха, ні бодай подряпини на тілі. Лайнувшись, я кинувся до машини, спіткнувся об щось і впав. Виявилось, що нога моя потрапила в капелюх. Схопивши його, я шаснув у дверцята, але не встиг отямитись, як машина зірвалась і покотилася перевертом далі вниз. Це було останнє, що я відчув...

Опам'ятався я на землі. Навколо кричали й голосно розмовляли якісь люди. Я стогнав од болю в лівій руці та спині. В голові гуло. Гудіння то наростало, то слабшало, й тоді земля кудись зникала і я вивергав із себе все випите. Я то непритомнів, то знову приходив до пам'яті, але в мене вистачило тями качатися по землі й сукати ногами. Я теж вивалювався в піску, і цьому мало бути пояснення.

Потім я почув сирену й опинився в кареті «швидкої допомоги». В ногах у мене сидів поліцей, а лікар займався моєю рукою. Побачивши ту руку, я знову знепритомнів. З неї текла кров, а між зап'ястком і ліктем вона була схожа на переламану гілку. Коли я прийшов до тями, лікар так само вовтузився з моєю рукою, а я прислухався до болю в спині й спробував поворушити ногами — чи не паралізувало. Ноги рухалися.

Прийшовши, вкотре вже, до тями від звуку сирени, я роззирнувся в машині й побачив грека. Він лежав поряд на інших ношах.

— Гей, Ніку!

У відповідь мовчання. Я знову пошукав довкола очима, але Кори не побачив.

Невдовзі машина зупинилась, і ноші з греком забрали. Я чекав, що заберуть і мене, але даремно. Мені стало зрозуміло, що він справді мертвий і цього разу не треба вигадувати ніяких казочок про шкодливого kota. Якби нас забрали обох, це означало б — лікарня. А коли лише його одного — морг.

Проїхавши ще якийсь час, ми знову зупинилися, мене витягли з машини, занесли до лікарні, поклали на стіл із коліщатками, відвезли в білу кімнату й приготувалися зайнятись моєю рукою. До мене вже підкотили анестезійний апарат, але тут з'явився ще один лікар, із поліції, і між ними виникла суперечка. Я відразу все зрозумів. Ішлося про пробу на алкоголь. Якщо мені спочатку дадуть наркоз, це зведе нанівець пробу на алкоголь, що мала чи не найбільше значення. Переміг лікар із поліції. Він примусив мене дмухати крізь скляну рурочку в якусь рідину. Коли я подмухав, рідина зробилася жовтою. Потім він узяв у мене для аналізу кров та інше, лише тоді мені дали наркоз.

Прийшов я до пам'яті в палаті. Голова була в бинтах, рука — в гіпсі, а спина так заліплена лейкопластирем, що я ледве міг поворухнутися. Поряд сидів поліцей і читав ранкову газету. Дуже боліла голова й спина,

руку шпигало. Згодом увійшла сестра, дала мені якусь таблетку, і я заснув.

Прокинувся я опівдні, мене погодували. Потім з'явилося ще двоє поліцаїв, мене поклали на ноші, знесли вниз і засунули до санітарної машини.

— Куди ми їдемо?

— На опізнання.

— Опізнання? Це роблять, коли хтось помре...

— Саме так.

— Отже, їм не пощастило...

— Лише одному.

— Кому?

— Чоловікові.

— О!.. А жінці добре дісталось?

— Не дуже.

— Схоже, кепські мої справи, так?

— Глядіть, приятелю. Коли вам кортить побалакати — діло ваше, але все, що ви скажете, в суді може обернутися проти вас.

— Зрозуміло. Дякую, що попередили.

Ми зупинилися біля поховального бюро в Голлівуді, мене занесли всередину. Кора була вже там. Вигляд вона мала досить пом'ятій. Блузка, позичена в наглядочки, віддimalася на животі, мов напханий сіном лантух. Спідниця та черевики були в пилюці, а підбите мною око дуже розпухло. Поряд з нею стояла наглядочка. Слідчий та ще один, мабуть, секретар, уже сиділи за столом. Збоку від них я побачив шістьох чоловіків з пісними виразами на обличчях. То були присяжні. Обабіч від них стовбичили поліцаї. Були там і ще якісь люди. Поліцаї тіснили їх далі від столу. Власник поховального бюро ходив сюди-туди навшпиньках, час від часу підсовуючи комусь стільця. Приніс він два стільці й для Кори та наглядочки. На малому столі збоку лежало щось накрите простирадлом.

Тільки-но належно вместили мої ноші, як слідчий постукав олівцем і приступив до справи. Спочатку було проведено впізнавання. Коли підняли простирадло, Кора розплакалася, мені теж видовище не дуже сподобалося. Давши подивитися Корі, мені та присяжним, тіло знову накрили простирадлом.

— Ви знаєте цю людину?

— Це мій чоловік.

— Його ім'я?

— Нік Пападакіс.

Потім почався допит свідків. Сержант розповів, як він прийняв повідомлення і разом з двома поліцаями виїхав на місце події, попередньо зателефонувавши на станцію «швидкої допомоги», як посадовив Кору в проїжджу машину, а мене з греком повезли каретою «швидкої допомоги», як грек дорогою помер і був доставлений у морг. Потім фермер на прізвище Райт розповів, як він, виїхавши з-за повороту, почув жіночий крик, гуркіт заліза й побачив машину, що, перекидаючись, з увімкненими фарами, котилася з кручі вниз. На дорозі він побачив Кору, вона розмахувала руками, кликала на допомогу, він спустився з нею до машини й спробував витягти мене та грека. Не зміг, бо нас накрило машиною, і він послав по допомогу свого брата, який їхав разом з ним. Людей додалося, над'їхала поліція, нас витягли з-під машини й віднесли до карети «швидкої допомоги». Брат Райта сказав приблизно те ж саме, додавши лише, що то він ходив викликати поліцію.

Потім поліцейний лікар сказав, що я був п'яний і що, як показав розтин, грек теж був п'яний, але Кора п'яна не була. Він пояснив, яка провалена кістка черепа спричинила грекову смерть. Нарешті, слідчий обернувся до мене й запитав, чи бажаю я дати свідчення.

— Так, сер.

— Попереджаю, що будь-яка ваша заява може бути використана проти вас і ви не зобов'язані давати свідчення проти власної волі.

— Мені нічого приховувати.

— Гаразд. Що ви можете сказати?

— Єдине, що мені відомо, — спочатку я їхав... потім машина кудись провалилася, мене чимось ударило... і це все, що я пам'ятаю, бо прийшов до тьми аж у лікарні.

— Ви їхали?

— Так, сер.

— Хочете сказати, що машину вели ви?

— Так, сер, машину вів я.

Це була нісенітниця, від якої я намірявся відмовитись пізніше, коли мене допитуватимуть там, де мої відповіді справді матимуть вирішальне значення. Коли спочатку розповісти одне, а потім — зовсім інше, то це, інше, сприймуть за правду. Коли ж почати відразу з другого, його сприйматимуть за правду. Коли ж почати відразу з другого, його сприймуть за те, чим воно фактично й було, — за брехню. На відміну від минулого разу, я з самого початку зображував пропащого п'яничку. Та коли виявиться, що машину вів не я, це не матиме ніякого значення. Я не бажав повторення «бездоганного вбивства», коли через дрібницю ми мало не вляпалися. Тепер же мої справи здавались такими поганими — далі нікуди. А що гіршим я здаватимуся, то менше все це нагадуватиме вбивство.

Поліцаї Perezирнулися, слідчий глянув на мене, мов на божевільного. Йому вже розповіли: коли мене витягали з машини, я був на задньому сидінні.

— Ви певні, що машину вели саме ви?

— Цілком певний.

— Ви до цього випили?

— Ні, не пив, сер.

— Вас познайомили з наслідками експертизи?

— Ні про яку експертизу я нічого не знаю. Знаю лише, що не пив.

Слідчий обернувся до Кори. Вона погодилася розповісти все, що зможе.

— Хто вів машину?

— Я.

— Де був цей чоловік?

— На задньому сидінні.

— Він був п'яний?

Вона відвела очі, судомно ковтнула, з очей у неї потекли сльози.

— Я зобов'язана відповідати на це запитання?

— Ви не зобов'язані відповідати на жодне запитання, якщо не бажаєте.

— Я не бажаю відповідати.

— Гаразд. Тоді розкажіть про те, що сталося, своїми словами.

— Я вела машину. Був затяжний узвіз і двигун перегрівся. Мій чоловік сказав, що краще зупинитися й дати йому охолонути.

— Яка була температура води?

— Ось-ось мала закипіти.

— Ну, а далі?

— Далі почався спуск і я вимкнула двигун. Але навіть унизу він ще був дуже гарячий, тому ми знову зупинилися. Постояли хвилин десять. Знову почався узвіз, і тут щось сталося. На третій швидкості не вистачало тяги, я швидко ввімкнула другу. Чоловіки ззаду про щось балакали. Можливо, я надто різко перемкнула швидкість, бо раптом відчула, що машина перекидається. Я крикнула, щоб вони вискакували, але було пізно. Машина, перекидаючись, полетіла вниз, і я пам'ятаю лише, як намагалася з неї вибратись, як вибралася, видерлась кручею вгору й вибігла на дорогу.

Слідчий знову звернувся до мене:

— Ви що, намагаєтеся вигородити цю жінку?

— Чого б це? Щось я не помітив, щоб вона вигороджувала мене.

Присяжні пішли радитися, а повернувшись, винесли вердикт, що Нік Пападакіс загинув унаслідок автомобільної катастрофи на дорозі неподалік від Малібун-Лейка, причиною якої стали, частково чи повністю, наші з Корою правопорушення. Було рекомендовано передати справу до вищої інстанції.

Тієї ночі в лікарні біля мене чатував інший поліцейський. Уранці він сказав, що мене має відвідати містер Секкет і не завадило б підготуватися. Я ще ледве рухавсь, але попросив лікарняного перукаря поголити мене й зробити все, щоб вигляд я мав якомога пристойніший. Хто такий Секкет, я знав — окружний прокурор. Він з'явився о пів на одинадцять, поліцейський відразу ж вийшов, і ми залишилися з прокурором сам-на-сам. Секкет був показний лисий чоловік веселої вдачі.

— Так-так-так... Як себе почуваємо?

— Нормально, сер. Мене трохи труснуло, але то дрібниця.

— Як сказав хлопець, що випав з літака: добре летів, але погано приземлився.

— Саме так.

— Так от, Чемберсе, ви можете зі мною не розмовляти, якщо не бажаєте, але я приїхав сюди й тому, що вирішив поглянути на вас, і тому, що мій досвід підказує: відверта розмова на початку зберігає багато сил у подальшому й часом прокладає доріжку до правильного рішення справи в суді, а як сказав інший хлопець, коли все скінчиться, ми один одного зрозуміємо.

— Певно, що так, сер. Що саме вас цікавить?

У моєму голосі прозвучала відверта іронія, і Секкет уважніше придивився до мене.

— Мабуть, краще почати з самого початку.

— З нашої подорожі?

— Саме з неї. Я хотів би почути подробиці.

Він підвівся й почав ходити взад і вперед. Двері були поряд з моїм ліжком, я простяг руку й різко відчинив їх. Мій поліцейський стояв посеред коридора й загравав із сестрою. Секкет раптом засміявся.

— Ні-ні, диктофонів немає. Ними користуються хіба що у фільмах.

Я зобразив на обличчі дурнувату усмішку. Я купив його, як хотів: вийшло, ніби я спробував підловити його, а сам пошився в дурні.

— Гаразд, сер, визнаю: повівся нерозумно. Розповім усе, з самого початку. Я вскочив у халепу, і брехнею справі не зарадиш.

— Це так, Чемберсе.

Я розповів йому, як пішов від грека, як потім одного дня зіткнувся з ним на вулиці, як він умовляв мене повернутись і запросив поїхати з ними до Санта-Барбари й про все поговорити. Я розповів прокуророві, що спочатку ми пили вино, потім я сів за кермо й ми поїхали. Тут прокурор мене урвав:

— Отже, машину вели ви?

— Сер, гадаю, напевне це мені скажете ви.

— Тобто як, Чемберсе?

— А так. Я чув, що вона казала під час дізнання. Чув, що казали поліцейські. Знаю, де мене знайшли. Отже, знаю, хто був за кермом. Вона. Але коли розповідати, як пам'ятаю я, то я сказав би, що машину вів я. Я не брехав слідчому, сер. Мені й тепер здається, ніби машину вів я.

— Ви тоді збрехали, що не були п'яні?

— Так. Тоді я був під впливом випитого, наркозу та ліків, якими мене напхали. Але зараз я в нормі й маю досить глузду зрозуміти, що правда — моя єдина можливість виплутатись, якщо така можливість узагалі існує. Звичайно, був п'яний. І дуже. Але намагався приховати це, бо вів машину, а якби це вплигло, мені був би капець.

— Ви так і на суді скажете?

— Доведеться, сер. Одного лише не можу збагнути — як вона опинилася за кермом? Добре пам'ятаю, що спочатку машину вів я. З мене ще глузував один хлопець. Але як вийшло, що за кермом опинилася вона, коли ми перекинулись?

— Ви проїхали за кермом два фути.

— Ви хочете сказати — дві милі?

— Я хочу сказати — два фути. Потім вона пересадила вас назад, а сама сіла за кермо.

— Справді? Мабуть, мене таки добре розвезло.

— Присяжні можуть цьому повірити. Все в цій історії так зав'язано, що схоже на правду. Атож, можуть повірити.

Він мовчки розглядав свої нігті, а я ледве стримував переможну посмішку. Був навіть радий, коли він знову почав ставити свої запитання й перебив мені думку, ніби я так легко обвів його навколо пальця.

— Коли ви почали працювати в Пападакіса, Чемберсе?

— Минулої зими.

— І скільки часу працювали?

— Пішов од нього місяць чи півтора тому.

— Отже, пропрацювали півроку?

— Десь так.

— А чим займалися раніше?

— О, всім потроху.

— Були волоцюгою? Їздили в товарняках? Жили чужим коштом?

— Усяке бувало, сер.

Він відкрив портфеля, дістав стіс паперів, поклав їх на стіл і заходився переглядати.

— У Сан-Франциско бували?

— Там і народився.

— У Канзас-Сіті? Нью-Йорку? Новому Орлеані? Чикаго?

— Скрізь бував.

— До в'язниці потрапляли?

— Потрапляв, сер. Коли їдиш з місця на місце, іноді бувають неприємності з поліцією. Так, сер, я сидів у в'язниці.

— В Таксоні сиділи?

— Так, сер. Здається, днів десять. Зазіхнув на власність залізниці.

— У Солт-Лейк-Сіті? Сан-Дієго? Вічиті?

— Так. У цих містах теж.

— А в Окленді?

— Там я просидів три місяці, сер. За бійку із залізничним поліцаєм.

— Ви його добре тоді набили, еге ж?

— Так, йому дісталось, але це з якого боку дивитися. Мені теж перепало не менше.

— У Лос-Анджелесі?

— Один раз сидів. Але всього три дні.

— Як ви взагалі потрапили до Пападакіса, Чемберсе?

— Чисто випадково. Я опинився на міліні, а йому саме потрібен був помічник. Я зайшов до нього попоїсти, і він запропонував мені роботу. Я погодився.

— Вам не здається це дивним, Чемберсе?

— Що ви маєте на увазі, сер?

— Ви стільки років бурлакували, ніколи, як я розумію, навіть не намагалися знайти собі роботу, а тут раптом осіли й почали працювати.

— Знаєте, я не був у захваті від того життя.

— Але ви його не кидали.

— Нік був непоганим хлопцем. Коли мені в нього набридло, я мав би йому сказати, що з мене досить, але не наважувався: надто вже не щастило йому з помічниками. А потім, коли з ним сталося нещастя і він потрапив до лікарні, я зник. Просто зник, та й годі. Я розумію, що мав обійтися з ним краще, але я вродився волоцюгою, сер. Коли ноги наказують мені йти, я йду. Отже, я тихо пішов.

— Потім ви повернулись, і наступного дня він загинув.

— Мені стає погано на саму згадку про це, сер. Можливо, на суді я говоритиму інше, але вам скажу відверто — маю таке відчуття, ніби в цьому велика частка моєї провини. Якби я того вечора не підбив його на п'ятику, тепер він, можливо, був би живий. Я, звісно, розумію, може, все це й не так. Не знаю. Був п'яний і як усе сталося, не знаю. Але все одно, якби поруч не було двох п'яних, вона б вела машину краще, еге ж? У кожному разі, мені так здається.

Я глянув на нього, намагаючись визначити враження від моїх слів. Він у мій бік навіть не блимнув. Потім раптом підхопився, підійшов до мого ліжка і взяв мене за плечі.

— Досить, Чемберсе! Зізнайтесь, чому ви затрималися в Пападакіса на цілих півроку?

— Я вас не розумію, сер.

— Розумієте. Я бачив її, Чемберсе, тож здогадуюся чому. Вчора вона була в моєму кабінеті, під оком у неї добрячий синець — але навіть з ним вона ласий шматочок. Задля неї багато хто відмовився б від бурлакування, наказували б їм щось їхні ноги чи ні.

— Поміляєтеся, сер. У кожному разі, мені мої ноги наказали, і я пішов.

— Ненадовго. Все дуже гарно виходить, Чемберсе. Ще вчора автомобільна катастрофа була справою про ненавмисне вбивство, а сьогодні вона перетворилась у ніщо, просто випарувалася. Хоч з якого боку підійдеш, скрізь свідки, а коли зведеш докупи все, що вони кажуть, то виходить, що немає ніякої справи. Досить, Чемберсе. Ви з цією жінкою порішили грека, й що швидше в цьому зізнаєтесь, то краще буде для вас.

Тут, мушу визнати, я вже не посміхався. Губи в мене задерев'яніли, я намагався щось сказати, але не міг вимовити й слова.

— Ну що, заціпило?

— Ви так напосілися на мене. Шиєте мені кислу справу. Я не знаю, що й казати, сер.

— Кілька хвилин тому ви були досить балакучий і казали, нібито врятувати вас може лише правда. Чому ж тепер мовчите?

— Ви мене зовсім затуркали.

— Гаразд, почнімо спочатку, щоб ви не плутались. Перше. Ви спали з цією жінкою, так?

— Нічого подібного.

— А той тиждень, поки Пападакіс був у лікарні? Де ви тоді спали?

— У себе в кімнаті.

— А вона в себе? Облиште, я ж казав вам, що бачив її. Я б заліз до неї в ліжку, якби навіть довелося виламати двері, а потім бути повішеним за згвалтування. А ви хіба не так зробили?

— Я ніколи навіть не думав про це.

— А що скажете про ваші з нею поїздки на ринок до Глендейла? Чим ви займалися, коли поверталися звідти?

— Нік сам посилав мене в ці поїздки.

— Я не запитую, хто вас посилав. Я запитую, чим ви займалися.

Я втрачав упевненість. Треба було щось робити, і то негайно. Єдине, що мені спало на думку, — це обуритися.

— Гаразд, припустімо, ми з нею спали. Цього не було, але ви кажете було, то хай буде по-вашому. Ну, а коли все було так просто, навіщо б ми його вбивали, сер? Кажуть, можна піти на вбивство, аби щось здобути, але навряд чи хтось когось убиває, все вже маючи.

— Гаразд, я скажу, задля чого ви його вбили. По-перше, щоб заволодіти корчмою, за яку Пападакіс заплатив чотирнадцять тисяч доларів. А по-друге, заради страхового поліса на суму десять тисяч доларів, що підлягає виплаті в разі смерті Пападакіса внаслідок нещасливого випадку.

Обличчя його розпливлося в мене перед очима, світ потемнів, і мені коштувало великих зусиль, щоб не втратити свідомість. Прокурор підніс мені до рота склянку з водою.

— Випийте, полегшає.

Довелося ковтнути.

— Чемберсе, гадаю, якийсь час ви не матимете змоги вчинити нового вбивства, але якщо колись таке знову спаде вам на думку, то тримайтеся якнайдалі від страхових компаній. Вони витратять на розслідування уп'ятеро більше, ніж відпустить округ мені. І детективів мають уп'ятеро кращих, ніж можу найняти я. Вони знають своє діло, як власні п'ять пальців, і вже сіли вам на хвіст. Для них це гроші. Ось де ви з нею припустилися великої помилки.

— Сер, побий мене Господь, але я до цієї хвилини зовсім не чув про той страховий поліс.

— А пополотніли.

— А ви, будши мною, не пополотніли б?

— А ви б не хотіли з самого початку мати мене на вашому боці? В усьому зізнайтеся, визнайте себе винним, а я на суді зроблю для вас усе, що зможу. Проситиму пом'якшити вирок вам обом.

— Нічого не вийде.

— А як же те, що ви досі мені казали? Відносно правди. Мовляв, на суді не маєте наміру нічого приховувати. А тепер хочете відбутися брехнею? Гадаєте, мені це до шмиги?

— Я не знаю, що вам до шмиги. Хай йому чорт! Вам до шмиги одне, мені — інше. Я не вбивав, і це все, що мені до шмиги. Вам зрозуміло?

— Вирішили відпиратися, так? Гаразд, то послухайте мене, зараз вам скажу, як я викладу вашу справу в суді. Передусім, ви спали з дружиною Пападакіса. Коли з ним стався невеличкий нещасливий випадок, ви з нею весело провели цілий тиждень. Уночі в ліжку, вдень — на пляжі, гуляли, взявшись за руки, закохано дивлячись одне на одного. Згодом вам обом спала на думку чудова ідея: тепер, після того маленького нещасливого випадку, переконати грека застрахувати своє життя, а потім убити його. Щоб дати жінці змогу умовити його, ви зникли. Вона постаралася. Грек одержав справді чудовий поліс, застрахувавшись від нещасливих випадків і хвороб, що коштував йому сорок сім доларів шістьдесят центів. Усе готове. Двома днями пізніше, Френк Чемберс, ніби випадково, зіткнувся з Ніком Пападакісом на вулиці, і Нік заходився вмовляти його знову повернутися до корчми. І що ви думаєте, Пападакіси саме вирішили поїхати до Санта-Барбари, вже замовили й готель, тож Френкові Чемберсу не лишалося нічого іншого, як, задля давньої дружби, поїхати з ними. І поїхали. Ви підпоїли грека, самі теж трохи випили. Аби збити з пантелику поліцію, сунули в машину зо дві пляшки вина. Потім вам знадобилося звернути на дорогу до Малібу-Лейка — хай дама побачить Малібу-Біч. Як вам подобається така ідея? Одинадцята година ночі, а вона їде подивитися на десяток будинків біля моря! Але ви туди не доїхали. Зупинилися. Тут ви й ударили грека по голові пляшкою. Дуже зручна річ пляшка, Чемберсе, коли хочеш торохнути когось по голові. А вам це добре відомо, бо поліція в Окленді ви вдарили саме пляшкою. Отже, ви вдарили грека, а вона повела машину далі. Потім, поки, відчинивши дверцята, вибиралася з машини, ви перегнулися із заднього сидіння і, тримаючи кермо однією рукою, вели машину на підсосі. На другій швидкості дуже газувати немає потреби. Вибравшись на підніжку, жінка знову взяла кермо. Тепер була ваша черга вибиратися, але ви були не зовсім тверезі, правда ж? Ви трохи затрималися, а жінка трохи поспішила пустити машину під укіс. Ну, сама встигла зіскочити, а ви лишилися в машині. Гадаєте, присяжні мені не повірять? Повірять, бо я доведу кожне своє слово, починаючи з пляжу, кінчаючи підсосом, і тоді вже, хлопче, співчуття не чекайте. Буде шибениця, а поховають вас поряд із такими ж дурнями, які не скористалися з нагоди врятувати свою шию від зашморгу.

— Нічого такого не було. Принаймні я про це не знаю.

— Що ви хочете сказати? Що вона вбила сама?

— Я зовсім не хочу сказати, що хтось убивав. Дайте мені спокій! Нічого такого не було.

— Звідки вам відомо? Я думав, ви були п'яний.

— Я нічого такого не знаю.

— Отже, ви маєте на увазі, що вбила вона?

— Дурниці. Я маю на увазі тільки те, що кажу.

— Послухайте, Чемберсе. В машині було троє: ви, вона і грек. Грек, зрозуміло, відпадає. Отже, якщо не ви його вбили, то вона, хіба не так?

— А хто взагалі говорить про вбивство?

— Я говорю. Щось ми вже маємо, Чемберсе. Бо, може, ви й не вбивали. Ви запевняєте, що кажете правду. Припустімо. Але якщо ви кажете правду і ця жінка для вас лише дружина приятеля, не більше, тоді ви змушені щось робити, еге ж? Написати заяву.

— Яку заяву?!

— Якщо вона вбила грека, то мала намір убити й вас, хіба ж не так? Цього не слід дарувати. Якщо подаруєте, це декому може здатися дивним. Ви були б йолопом, якби дозволили їй виплутатися з цієї халепи. Вбила свого чоловіка задля страховки, а заодно намагалася вбити й вас. Вам неодмінно треба щось робити, ви ж розумієте.

— Я б робив, коли б знав напевне, що то вона вбила. Але я цього не знаю.

— Якщо я вам доведу, ви підпишете заяву?

— Звичайно. Якщо *доведе*.

— Гаразд. Я доведу. Коли зупинилися, ви виходили з машини?

— Ні.

— А-а! Я гадав, ви були такий п'яний, що нічого не пам'ятаєте. Це вже вдруге ви щось пригадали. Дивно.

— Я не пам'ятаю, виходив чи ні.

— Виходили. Послухайте заяву одного свідка: «Нічого особливого я не помітив. За кермом сиділа жінка. Один чоловік був у машині, сміявся, другий стояв за машиною, блював». Отже, на кілька хвилин ви виходили, вас нудило. Тоді вона й ударила Пападакіса пляшкою. Ви ж, повернувшись, нічого не помітили, бо були п'яний. Ви сіли на задне сидіння й відключилися. Вона перейшла на другу швидкість, тримаючи руку на підсосі, вибралась на підніжку й скерувала машину в прірву.

— Це не доказ.

— Доказ. Свідок Райт показує, що, коли він виїхав з-за повороту, машина перевертом котилася схилом униз, а жінка стояла вгорі на дорозі й кликала на допомогу.

— Може, вона встигла вискочити.

— Якщо вискочила, то чи не дивно, що не забула прихопити свою сумочку? Може жінка вести машину, тримаючи в руках сумочку, Чемберсе? Чи реально, вискакуючи з машини, схопити сумочку? Нереально, Чемберсе. Жінки в машині вже не було. Хіба це не доказ?

— Не знаю.

— Що таке «не знаю»? Підпишете заяву чи ні?

— Ні.

— Послухайте, Чемберсе, машина не випадково почала перекидатися на секунду раніше. Хтось із вас двох мав у ній залишитись, і вона хотіла, щоб це були ви.

— Відчепіться від мене. Я не розумію, куди ви хилите.

— І все ж, хлопче, хтось із вас двох — убивця. Якщо не ви, то краще вам підписати таку заяву. Якщо не підпишете, я знатиму, що вбивця ви. І суд — теж. А потім довідається й кат.

Прокурор знову хвилю дивився на мене, потім вийшов і відразу ж повернувся з якимсь чоловіком. Той сів і заповнив авторучкою офіційну форму. Прокурор поклав її переді мною.

— Ось тут, Чемберсе.

Я підписав. Рука моя вкрилася таким рясним потом, що чоловікові, певно, довелося промокнути документ вимочкою.

Коли обидва пішли, повернувся поліцай і натякнув, що непогано б зіграти в карти. Ми зіграли кілька партій, але мені було не до гри. Я вдав, що мене дратує необхідність грати однією рукою, й відмовився.

— Що, допік він вас?

— Трохи.

— Він це вмів. З вигляду проповідник, сповнений любові до ближнього, але серце в нього — камінь.

— Це так, серце в нього — камінь.

— Лише один чоловік у цілому місті може з ним позмагатися.

— Хто ж це такий?

— Його прізвище Кац. Може, чули?

— Звичайно.

— Мій приятель.

— Добре мати такого приятеля.

— Авжеж! Тож слухайте, адвоката ви поки що не можете мати: вам ще не вручили обвинувачення. Вас мають право затримати на сорок вісім годин. Це називається «до з'ясування обставин». Але якби раптом сюди з'явився адвокат, я був би зобов'язаний його до вас пустити, розумієте? А з'явитися він може — досить мені покликати.

— Іншими словами, ви маєте з цього користь?

— Він мій приятель. Якби я не мав користі, який би він був приятель? Чудовий хлопець. Єдиний у цьому місті, хто здатний накинути вуздечку на Секкета.

— Гаразд. Кличте його. І що швидше, то краще.

— Я зараз.

Поліцай ненадовго вийшов, а повернувшись, підморгнув мені. Незабаром, постукавши, до палати ввійшов маленький чоловічок років на сорок, з чорними вусами й грубим обличчям. То був Кац. Увійшовши, він передусім видобув кисет з тютюном, книжечку жовтого паперу й скрутив собі цигарку, а коли припалив, вона одразу ж до половини згоріла, і більше він на неї не звертав ніякої уваги. Вона звисала в нього з кутика рота, й сказати, горить вона чи згасла, спить чи не спить сам Кац, було годі. Зсунувши капелюха на потилицю, він мовчки сидів, напівзаплющивши очі й перекинувши ногу через бильце крісла. Можна б подумати, що його вигляд не вселяв великої надії в людину мого стану, але це було не так. Може, Кац і куняв але, навіть куняючи, він, здавалося, знає більше від багатьох тих, що не сплять, і мені до горла підступив солодкий клубок, немов по мене з неба спустилася золота колісниця.

Поліцай спостерігав, як Кац скручує цигарку, немов то було потрійне сальто, і йому видимо не хотілося виходити, але все-таки довелось. Коли поліцай вийшов, Кац кивнув мені говорити. Я розповів йому про нещасливий випадок, про те, що окружний прокурор Секкет намагається звинуватити мене й Кору в убивстві грека, що примусив мене підписати заяву проти неї, ніби вона мала намір убити й мене. Кац уважно мене вислухав і якийсь час сидів мовчки. Нарешті, підвівшись, проказав:

— Узявся він за вас добре. По-справжньому.

— Не треба було мені нічого підписувати. Я не вірю, ніби вона могла це зробити. Але прокурор Секкет мене геть затуркав. А тепер я взагалі не розумію, де я і що я.

— В кожному разі, нічого підписувати було не треба.

— Містере Кац, зробіть, будь ласка, для мене одну річ. Зустріньтесь з нею й скажіть їй...

— Я зустрінуся з нею і скажу все, що їй необхідно знати. Що ж до всього іншого, то я беру справу в свої руки, а це означає, що за все відповідаю я. Вам зрозуміло?

— Так, сер. Зрозуміло.

— Коли вам уручать обвинувачення, я буду з вами. А коли не я, то хтось із моїх людей. Правда, Секкет зумів зробити з вас позивача, тож я,

мабуть, не зможу захищати вас обох, але справу беру на себе. Повторюю ще раз: хоч би як я її повів — за все відповідаю.

— Як скажете, містере Кац.

— Я вас відвідуватиму.

Того вечора мене знову поклали на ноші й повезли до суду, аби вручити обвинувачення. Це був не звичайний, а поліцейний суд. Не було ні місць для присяжних, ні місця для допиту свідків — нічого того, що є в звичайному суді. Суддя сидів на підвищенні, поряд з ним стояло кілька поліцаїв, а перед ним був довгий стіл, і кожен, хто говорив, звертаючись до судді, випинав над тим столом підборіддя. До залу напхалось багато людей, і, коли мене внесли, заблискали спалахи магнію, а гомін свідчив про те, що відбувається щось неординарне. З нош мені видно було не багато, але я помітив Кору, яка сиділа на передній лаві поряд з Кацом; побачив прокурора Секкета, який трохи осторонь розмовляв з якимись чоловіками при портфелях; були там поліцаї та свідки, яких викликали на дізнання. Мої ноші поставили перед суддею на два зсунуті до купи столи. Поки на мені поправляли ковдру, суддя закінчив розгляд справи якоїсь китаянки, й поліцай постукав по столі, вимагаючи тиші. Тут до мене нахилився молодик і пошепки сказав, що його прізвище Вайт і що містер Кац попросив його захищати мої інтереси в суді. Я кивнув, але він торочив і торочив одне й те саме, аж доки поліцай розсердився й постукав гучніше.

— Кора Пападакіс!

Кора підвелася й разом з Кацом приступила до столу судді. Йдучи, вона мало не торкнулася мене й було дивно в такому місці відчутти її запах, той самий, від якого я завжди втрачав розум. Вигляд мала трохи кращий, ніж минулого разу. На ній була інша блузка, саме як на неї, випрасуваний костюм, начищені черевики, синець під оком ще лишавсь, але пухлина відтухла. Всі інші причетні до справи теж підвелись і вишикувалися в ряд. Поліцай звелів усім підняти праву руку й почав бубоніти про правду, тільки правду й нічого іншого, крім правди. Не доказавши до кінця, він раптом подивився на мене й урвав мову. Я мусив також підняти правицю. Тоді ми всі забубоніли вслід за поліцаєм.

Суддя зняв окуляри й оголосив Корі, що її звинувачено в убивстві Ніка Пападакіса і в заподіянні тілесних ушкоджень Френкові Чемберсу з наміром убити його. Якщо бажає, звинувачена може зробити заяву, але будь-яка її заява може бути використана проти неї. Вона має право на адвоката, має право протягом восьми днів звернутися з проханням, і суд зобов'язаний розглянути прохання до кінця цього терміну. Монолог вийшов довгий і під кінець у залі почали кахикати.

Потім підвівся прокурор Секкет і виклав приблизно те саме, що казав мені вранці, але цього разу надзвичайно врочисто, а закінчивши, почав викликати своїх свідків. Першим був лікар «швидкої допомоги», який розповів, де й коли помер грек. Потім говорив медик поліцейний, який робив розтин. Після нього — секретар слідчого. Засвідчивши, що протокол дізнання — точний, секретар передав його судді. Після нього слово брало ще двоє чи троє, але їхніх виступів я не запам'ятав. Як наслідок, було доведено лише те, що грек мертвий. Я знав це й без них, а тому не дуже й дослухався. Кац нікому запитань не ставив. Щоразу, як суддя позирав на нього, він заперечливо махав рукою, і свідка відпускали.

Коли доказів того, що грек мертвий, було досить, Секкет викликав справді цікавого свідка. Ним був представник Східноамериканської страхової корпорації, який підтвердив слова окружного прокурора, що за п'ять днів до загибелі грек таки оформив страховий поліс. Він з подробицями розповів про умови страхування — клієнт одержував би по двадцять п'ять доларів щотижня протягом року в разі хвороби і стільки ж — у разі втрати працездатності внаслідок нещасливого випадку. Одержав би п'ять тисяч, якби втратив одну руку чи ногу й десять тисяч — якби дві. В разі загибелі від нещасливого випадку, вдові мали виплатити десять тисяч доларів, а якби смерть спостигла його на залізниці —

двадцять тисяч. Під кінець усе це стало схоже на рекламу і суддя, піднявши руку, зупинив його:

— Я вже застрахувався на всі випадки.

Вийшло на диво смішно. Всі засміялися. Навіть я.

Секкет спитав ще дещо, потім суддя звернувся до Каца. Кац хвилину подумав і повільно, немов добираючи якомога точніші слова, запитав представника страхової компанії:

— У цій справі ви є зацікавленою стороною?

— Певною мірою — так, містере Кац.

— Ви не бажаєте виплатити страхову суму на тій підставі, що було вчинено злочин?

— Саме так.

— Ви справді вважаєте, ніби ця жінка вбила свого чоловіка, щоб одержати страховку? Крім того, намагалася з корисливою метою вбити й цього чоловіка?

Представник страхової компанії ледь помітно всміхнувся і теж з хвилину подумав.

— У відповідь на ваше запитання, містере Кац, я хочу повідомити, що брав участь у розгляді тисяч подібних справ і, гадаю, набув неабиякого досвіду. Можу додати, що за роки моєї праці в страхових компаніях мені не траплялося простішої справи. Я не лише підозрюю, містере Кац. Я твердо переконаний.

— У мене все,— заявив Кац, а тоді кинув судді: — Ваша честь, я визнаю цю жінку винною.

Навіть підірвавши в залі бомбу, він не досяг би більшого ефекту. Репортери гунули із залу, фотографи кинулися до столу судді й заклацали апаратами. Вони так юрмилась і штовхали один одного, що суддя почав закликати їх до порядку. Прокурор Секкет мав ошелешений вигляд, у приміщенні стояла така луна, немов до вуха вам піднесли велику морську мушлю. Я намагався побачити обличчя Кори, але бачив лише кутик її рота. Він сіпався, ніби щосекунди хтось колов їй губи голкою.

Потім мої ноші підняли й понесли слідом за тим хлопцем, Кацовим помічником Вайтом. Мене занесли до кімнати, де сиділо троє чи четверо поліцаїв. Вайт сказав щось, згадавши прізвище Каца, і поліцаї вийшли. Ті, що мене несли, поставили ноші на стіл і теж зникли. Вайт ходив по кімнаті. Незабаром двері відчинились і в супроводі наглядачки ввійшла Кора. Потім Вайт з наглядачкою теж вийшли, і ми з Корою лишилися самі. Я хотів щось сказати, але нічого не спадало на думку. Вона, не дивлячись у мій бік, ходила й ходила. Рот у неї досі сіпався. Я мовчки ковтав слину й нарешті наважився:

— Нас обдурили, Коро.

Вона й далі мовчки ходила.

— Цей Кац — просто підсадна качка,— сказав я. — Його підіслав до мене поліцай. Я гадав, Кацові можна вірити, але нас обдурили.

— О ні! Нас не обдурили.

— Обдурили. Я мусив здогадатися, коли поліцай заговорив зі мною про Каца. Я не здогадався, я повірив.

— Обдурили мене, а не тебе.

— Мене теж. Він обдурив і мене.

— Тепер я все збагнула. Зрозуміла, чому мала вести машину саме я. Чому минулого разу все мала робити я, а не ти. Правильно, правильно. Я довірилася тобі, бо ти розумний. А тепер допевнилася, що це справді так. Смішно, еге ж? Довіряєшся комусь, бо він розумний, а він, виявляється, й справді розумний.

— Що ти хочеш цим сказати, Коро?

— Обдурили! Авжеж. Мене обдурили: ти і твій адвокат. Добре придумано. Нібито я намагалася вбити й тебе. Отже, ти ні до чого. Гаразд, я розумію, що дурна. Але я не така дурна, як тобі хотілося б. Ви чуєте мене, містере Френку Чемберсе? Ми ще побачимо, який ви розумний!

Я намагався її заспокоїти, але марно. Коли вона розгнівалася так, що в неї навіть губи під помадою побіліли, двері відчинились, і до кімнати ввійшов Кац. Я б кинувся на нього, але був прив'язаний до нош ремінцями й не міг поворухнутися.

— Забирайся звідси, клятий зраднику! «Я беру справу на себе!»
Добре взяв. Тепер я бачу, хто ти. Чуєш? Забирайся геть звідси!

— Що сталося, Чемберсе? — Можна було подумати, ніби це вчитель недільної школи, який намагається заспокоїти хлоп'яка, в якого відібрали жувальну гумку. — Що сталося? Атож, я взяв справу на себе.

— Таки взяв... Хай тобі Бог помагає, якщо я колись до тебе доберуся!

Кац подивився на Кору, нічого не розуміючи, й попросив її пояснити. Вона підійшла до нього.

— Цей чоловік і ви змовилися проти мене, щоб мене повісили, а він лишився на волі. Але він замішаний у цьому не менше від мене й так легко не відбудеться. Я все розповім, усю правду. Просто зараз.

Кац знову подивився на неї і похитав головою. Хитрішої пики мені зроду не траплялося бачити.

— Що ви, що ви! — замахав він руками. — Дозвольте я займуся цією справою...

Кора відказала:

— Ви вже нею займалися. Тепер займусь я.

Кац підвівся, стенов плечима і вийшов. До кімнати ввійшов чоловік з великими ногами й червоною потилицею. Він приніс із собою портативну друкарську машинку. Підклавши зо дві книжки, чоловік прилаштував її на стілець, сів на табуретку й, приготувавшись друкувати, глянув на Кору.

— Містер Кац сказав, ви бажаєте зробити заяву.

Голос у нього був писклявий, на губах промайнуло щось подібне до усмішки.

— Так, бажаю! — відрубала Кора.

Вона говорила вривчасто, по два-три слова, а чоловік з тією ж швидкістю друкував на машинці. Розповіла Кора все. Почала з того, як ми вперше зустрілись, як стали коханцями, як одного разу вже намагались позбутися грека, але в нас не вийшло. Двічі або тричі поліцей просував голову в двері, але чоловік застережливо підіймав руку:

— Ще кілька хвилин, сержанте.

Дійшовши до кінця, Кора сказала, що про страховку нічого не знала, ми вбили грека не задля грошей, а просто аби його позбутися.

— Тепер усе.

Чоловік зібрав аркуші до купи.

— Підпишіть, будь ласка, внизу кожен сторінку.

Коли Кора підписала, він дістав нотаріальну печатку, попросив її підняти праву руку для присяги, завірив аркуші печаткою та своїм підписом, стромив їх до кишені, взяв машинку і вийшов.

Кора підійшла до дверей і гукнула наглядачку:

— Я готова.

Коли наглядачка з Корою пішли, санітари забрали й мене. Вони поспішали, але застрягли в натовпі навколо Кори та наглядачки, які чекали ліфта, щоб піднятися до в'язниці. В'язниця містилася в тому ж будинку, що й суд, на горішньому поверсі. Коли ми пробиралися крізь натовп, ковдра з мене з'їхала й потяглася по підлозі. Кора підхопила її, підіткнула під мене і швидко відвернулася.

Мене знову відвезли до лікарні, але тепер, замість поліцей, моїм охоронцем був той, що записував зізнання Кори. Він лежав на сусідньому ліжку. Я спробував заснути й згодом таки заснув. Уві сні я бачив, ніби Кора дивиться на мене, я намагаюся щось сказати, але не можу. Потім Кора зникла, а я прокинувся і в вухах у мене звучав хрускіт, той страшний

хрускіт, який я чув у машині, коли вдарив грека по голові. Згодом я знову заснув, і мені снилося, наче лечу кудись униз. Я знову прокинувся, ухопився за горло, а в вухах і досі стояв той самий хрускіт. Я закричав. Мій охоронець звівся на лікоть.

— Ви чого?

— Нічого.

— Щось сталося?

— Нічого не сталося. Сон наснився.

— А-а...

Він не лишав мене самого ні на хвилину. Вранці попросив, щоб йому принесли води, дістав з кишені бритву й поголився. Потім умився. Принесли сніданок, і він з'їв свій за столом. Ми не перемовилися жодним словом.

Мені принесли газету. На першій сторінці була велика фотографія Кори, а нижче, трохи менша, моя на ношах. Кору називали «вбивця пляшкою». Писали, що вона визнала себе винною і сьогодні їй буде винесено вирок. На одній із внутрішніх сторінок я знайшов статтю про рекордно короткий термін розгляду справи, а ще в одній статті згадувався священник, який сказав, що коли б усі справи розглядалися так швидко, це допомогло б попереджати злочинність краще, ніж сотня законів. Я переглянув усю газету, але про заяву Кори в ній не було ні слова.

Близько дванадцятої молодий лікар заходився відмочувати спиртом лейкопластир у мене на спині. Насправді він просто віддирав його, було дуже боляче. Коли чимало віддер, я відчув, що можу рухатися. Сестра повернула мій одяг. Ті, що принесли мене на ношах до палати, тепер допомогли дістатися до ліфта і вийти з будинку лікарні. На нас чекала машина, мій охоронець підсобив мені сісти. Ми трохи проїхали, і він допоміг мені вийти з машини й завів до службового будинку. В одній кімнаті, простягнувши руку й широко всміхаючись, мене вітав Кац.

— Ну ось і все,— сказав він.

— Чудово. Коли її повісять?

— Її не повісять. Вона вже вільна, мов пташка. Приїде сюди, тількино закінчать формальності в суді. Сідайте, я вам усе поясню.

Причинивши двері, Кац сів і скрутив цигарку. А коли самокрутка наполовину згоріла, він приклеїв її до спідньої губи й почав говорити. Я його не впізнавав. Здавалося неймовірним, щоб чоловік, який учора під час суду майже спав, міг бути таким збудженим.

— Чемберсе, це найкраща справа в моїй практиці! Я провів її менш як за добу, але, скажу вам, подібної справи в мене не було. Головне — не топтатися, а перемогти, хіба не так? Але це був не поєдинок, а скорше гра в карти, причому в кожного гравця карти свої. Спробуй виграй. Гадаєте, поганими картами неможливо виграти? Дурниці. Я ними граю щоденно. Роздайте так, щоб у моїх супротивників була карта, якою, правильно граючи, не виграти не можна, і ви побачите, як я їх обіграю. О, Чемберсе, ви зробили мені велику послугу. Такої справи в мене більше не буде!

— Ви ще нічого не розповіли,— нагадав я йому.

— Я все розповім, не кваптесь. Але ви не зрозумієте гри, поки я не скажу, хто якими картами грав. Передусім, ви і та жінка. В обох карти чудові. Убивство бездоганне, Чемберсе. Ви, мабуть, цього не розумієте. Все, чим Секкет намагався вас залякати,— що Кори не було в машині, коли машина покотилася вниз, що Кора захопила сумочку тощо,— нічого не варте. Хіба не могла машина перекинутися не відразу? Хіба не могла жінка схопити сумочку, перш ніж вискочити? Це не доказ того, що вона злочинниця. Це доказ лише того, що вона — жінка.

— Звідки ви про все це дізналися?

— Від Секкета. Ми вчора з ним вечеряли й він уже святкував перемогу. Дурень, навіть пожалів мене. Ми з ним вороги. Найщиріші вороги. Він продасть душу дияволу, аби лише напаскудити мені; я — теж. Ми навіть заклалися на сто доларів. Секкет глузував з мене, бо

вважаю, що йому лишається тільки розіграти свої карти, а довершить справу кат.

Чудово. Ці двоє заклалися на сто доларів, чи повісять нас із Корою чи ні, але я хотів знати все до кінця, тож запитав:

— Якщо нам випала така чудова карта, як же Секкетові пощастило нас переграти?

— Я до цього саме підходжу. Вам випала чудова карта, але Секкет знає, що жоден гравець, хай то чоловік чи жінка, не зуміє нею зіграти, якщо прокурор чітко зіграє своєю. Він знав: досить вас посварити — і він виграє. Це по-перше. По-друге, йому не потрібно було навіть займатися розслідуванням. За нього це робила страхова компанія, а сам він не поворухнув і пальцем. Секкетові лишалося тільки грати, а виграш був забезпечений. Що ж він робить? Бере те, що розкопала для нього страхова компанія, залякує вас і примушує підписати заяву проти Кори. Він бере ваш найкращий козир — те, що ви й самі потерпіли, — і змушує вас побити ним вашого ж туза. Ви потерпіли, отже, був нещасливий випадок, але Секкет використовує саме цей факт, щоб примусити вас підписати заяву. І ви підписуєте, бо якби не підписали, то він зрозумів би, що вбили ви.

— Я просто дуже злякався.

— Вбивство — не жарт, будь-хто злякається, і Секкет уміє цим скористатись, як ніхто інший. Отже, він досяг бажаного — примусив вас посвідчити проти Кори, знаючи, що жодна сила на землі не перешкодить їй віддячити вам тим самим. З цими козирами він і прийшов на нашу вечерю. Він жалів мене, заклався на сто доларів, а я ввесь цей час знав, що можу його обіграти, якщо походжу правильно. Зараз, Чемберсе, ви дивитесь в мої карти. Що ви бачите?

— Нічого особливого.

— А все-таки?

— Правду кажучи, взагалі нічого.

— Секкет теж нічого не побачив. Тепер дивіться. Вчора я від вас поїхав до Кори, одержав її дозвіл відімкнути сейф Пападакіса й знайшов там те, що шукав, — кілька страхових полісів. Потім подався до агента, який їх виписував, і з'ясував: той страховий поліс не має ніякого відношення до нещасливого випадку, що стався кілька тижнів тому. Просто агент зробив позначку в своєму календарі, що в Пападакіса незабаром закінчується термін страхування машини, тому поїхав до нього. Кори вдома саме не було. Вони досить швидко доновили страхування машини від пожежі, аварії, крадіжки — все як звичайно. Потім агент звернув увагу Пападакіса, що той не застрахований від нещасливих випадків, і запропонував цей недогляд усунути. Пападакіс пристав на цю пропозицію. Можливо, згадав про свою недавню пригоду, хоч агент про те нічого не знав. Пападакіс тоді ж застрахувався від нещасливих випадків, виписав агентові чек, і наступного дня компанія вислала йому поштою поліси. Агент працює на кілька компаній відразу, а тому не всі поліси були виписані однією й тією ж компанією. Цю обставину Секкет до уваги не взяв. Але головне полягає в іншому — Пападакіс мав не лише нові поліси. Були в нього й старі, термін дії яких закінчується лише через тиждень. Отже, дивіться, що вийшло. Східноамериканська корпорація застрахувала Пападакіса від нещасливих випадків на десять тисяч доларів. «Каліфорнійська гарантія» застрахувала його на випадок відшкодування збитків іншій особі — теж на десять тисяч, поліс оформлено нещодавно. страхова контора «Роки-Маунтінз» видала йому такий же поліс, як і «Каліфорнійська гарантія», і теж на десять тисяч. Поліс оформлений давно, але термін його дії ще не минув. Це моя перша карта. На Секкета працювала одна страхова компанія, зацікавлена в десятих тисячах, а на моєму боці, досить тільки гукнути, стануть дві страхові компанії, зацікавлені в загальній сумі двадцять тисяч доларів. Вам зрозуміло?

— Не дуже.

— Дивіться. Секкет украв ваш головний козир, так? Ну, а я вкрав його найкращу карту. Ви постраждали від аварії, правда ж? І то неабияк. Отже, якщо Секкет звинувачує Кору в убивстві, а ви подали позов на неї за ушкодження, одержані внаслідок її злочинних дій, суд задовольнить будь-які ваші вимоги, а тим двом компаніям, які застрахували грека на випадок відшкодування ним збитків іншій особі, доведеться сплатити за вашим позовом усе до останнього цента.

— Тепер зрозуміло.

— Чудово, Чемберсе, чудово. Ця карта була на видноті, але ви її не помітили, Секкет теж не помітив. Не помітила й Східноамериканська корпорація, бо підігрувала Секкетові й була певна, що він виграє, а про інший варіант навіть не подумала.

Кац кілька разів пройшов кімнатою, кожного разу задоволено поглядаючи на себе, коли проминав невелике дзеркало в кутку.

— Отже, козир у мене, але ним потрібно походити. І походити негайно, бо Секкет своїм уже походив. І Кора могла зізнатися будь-якої миті, навіть тоді, коли її звинуватили,— почувши, що ви свідчили проти неї. Що зробив я? Я дочекався, коли виступить представник Східноамериканської корпорації, і примусив його сказати, що він певний — учинено злочин. Це занесено до протоколу й могло бути використаним, якби мені довелося подати на нього позов за безпідставний арешт. І тут — бах! — я визнаю свою підзахисну винною. Цим закінчено процедуру обвинувачення й ізольовано Секкета. Потім я зажадав півгодини для розмови з підзахисною і відіслав її до адвокатської кімнати, де вже перебували ви. П'яти хвилин з вами наодинці для неї вистачило. Коли я туди ввійшов, вона була вже готова все викласти. Тоді я й послав до неї Кеннеді.

— Це того поліцая, що минулої ночі спав у моїй палаті?

— Так. Він був раніше поліцаєм, але більше в поліції не служить. Тепер працює на мене. Але Кора сприйняла його за справжнього поліцая. Мети було досягнуто. Виговорившись, Кора мовчала до сьогоднішнього дня, а для мене цього було досить. Залишалися ви. Ви просто могли втекти. Вас не обвинувачено, отже, ви не були більше під арештом, хоча могли про це й не знати. Якби знали, вас би тут не втримали ні бинти, ні биль у спині, ні санітари, а тому, коли Кеннеді закінчив друкувати заяву Кори, я послав його постерегти вас. Потім була коротенька нічна нарада між трьома зацікавленими страховими компаніями. Коли я окреслив їм ситуацію, вони швидко дійшли згоди й ухвалили відповідне рішення.

— Що означає «дійшли згоди»?

— Передусім я покликався на закон. Зачитав їм параграф сто сорок перший, пункт три дріб чотири «Акту про керування транспортними засобами на території штату Каліфорнія». За цим актом, пасажир, діставши ушкодження, має право на відшкодування з боку водія, якщо ушкодження сталися внаслідок сп'яніння або вмисних злочинних дій останнього. Ви були пасажиром, а Кору звинувачено в убивстві Пападакіса й намірі вбити вас. Злочинних дій більш ніж досить, еге ж? А те, що ви спільники, треба ще довести. Може, вона діяла на власну руку. Тому ті дві компанії, що мали виплачувати суми страховки на вашу користь, погодилися виплатити по п'ять тисяч доларів Східноамериканській корпорації. А вона має виплатити десять тисяч за страховим полісом, та й годі. На все вистачило півгодини...

Кац пристав і ще раз усміхнувся до себе в дзеркало.

— І що було потім?

— Того, що було потім, я не забуду ніколи. І досі бачу обличчя Секкета, коли він сьогодні почув заяву представника Східноамериканської корпорації: розслідування показало — ніякого злочину не виявлено, компанія сплатить страховку в повному обсязі. Вам знайоме подібне відчуття, Чемберсе? Розкритися перед супротивником, але в останню мить ударити його просто в щелепу? Кращого відчуття не буває.

— Я не зовсім зрозумів. Чому представник корпорації знову давав свідчення?

— Корі ще не винесли вироку. А після обвинувачення суд, як правило, вислуховує деяких свідків, щоб з'ясувати подробиці справи й визначити міру покарання. А Секкет жадав крові. Вимагав смертного вироку. О, Секкет — кровожерливий. Тому мені й подобається з ним змагатись. Він справді вірить, що смертні вироки приносять користь. Коли граєш проти Секкета, ставки завжди високі. Отже, він знову викликав представника страхової компанії, але ще не знав, що той уже грає не під його, а під мою дудку. А збагнувши це, дуже розгнівався, та було вже пізно. Якщо страхова компанія не вважає Кору винною, то присяжні й поготів не вважатимуть, хіба ж не так? Після всього її просто не стануть судити. Тут я Секкета й спік. Я підвівся й звернувся до суду з промовою. Говорив неспіхом. Сказав: моя підзахисна від самого початку запевняла, що вона не винна, але я їй не вірив. Проти неї, я так гадав, були незаперечні докази, достатні, аби її визнати винною, отож вважав за краще, в її ж інтересах, віддати її на ласку суддів. Але... Чули б ви, Чемберсе, як я вимовив це «але»! Але, виходячи із щойно почутого, мені, сказав я, не лишається нічого іншого, як відмовитись від своєї попередньої заяви про винність підзахисної і наполягати на подальшому розгляді справи. Секкет не міг нічого заперечити, бо вісім днів, протягом яких я маю право на повторну заяву, не минули. Він зрозумів, що програв, і погодився на обвинувачення в ненавмисному вбивстві. Суд, уже без мене та Секкета, заслухав інших свідків, дав Корі шість місяців умовно й мало не вибачався перед нею навіть за це. Обвинувачення в заподіянні тілесних ушкоджень Френкові Чемберсу ми анулювали. Це був ключовий момент, а ми про нього мало не забули.

Почувся стук у двері: Кеннеді впустив Кору, поклав перед Кацом якісь папери і вийшов.

— Оце і все, Чемберсе. Підпишіться. Це відмова від будь-яких претензій за заподіяні вам ушкодження. Це те, що компанії бажають мати за свою добрість.

Я підписався.

— Тебе відвезти додому, Коро?

— Добре було б.

— Хвилинку, хвилинку, — застеріг Кац. — Не поспішайте. Залишилася ще одна дрібниця. Ті десять тисяч доларів, що їх вам належить одержати за вбитого грека.

Ми з Корою презирнулися. Кац сидів, розглядаючи чек.

— Бачите, — сказав він, — Кац ніколи б не зіграв так блискуче, якби йому не світив попереду добрий вигреш. Я забув вам про це сказати. Ось так. Але я не бажаю бути свинею. В таких випадках я забираю все, але цього разу візьму лише половину. Місіс Пападакіс, виписіть мені чек на п'ять тисяч доларів, а я віддам вам цей на десять тисяч, поїду до банку й одержу свої гроші. Ось, візьміть, будь ласка, чистий бланк.

Кора сіла, взяла ручку, почала була писати, але потім зупинилася, наче ніяк не могла збагнути, що відбувається. Раптом Кац підійшов до неї, взяв недооформлений чек і порвав його на клаптики:

— Якого біса! Таке буває раз у житті, правильно? Отож усе ваше. До грошей мені байдуже. Те, що хотів, я здобув!

Він дістав зі свого гамана вузький папірець і показав нам. То був чек на сто доларів, виписаний йому Секкетом.

— Думаєте, я піду з ним до банку? Чорта лисого! Я заведу його в рамку й повішу отам, просто над своїм столом.

Ми попрощалися з Кацом і пішли собі. Я почував себе погано, тож ми взяли таксі, заїхали до банку, реалізували чек, купили у квіткарки два великі букети й поїхали на похорон грека. Не вірилося, що минуло лише

два дні. У маленькій грецькій церкві зібралося багато людей, деякого з них я бачив у Пападакіса. Коли ми ввійшли, Кору зустріли непривітно, нас усадили в четвертому ряді. Я бачив ворожі погляди й думав, що робитиму, якщо нас після відправи почнуть ображати. Тут були Нікові друзі, не наші. Але невдовзі я помітив, що по церкві з рук до рук передають вечірню газету з великим заголовком: «*Кора Пападакіс не винна!*» — і, коли газета потрапила на очі розпорядників, той поспішив пересадити нас у перший ряд. Священик почав був з натяків на причину смерті грека, але розпорядник, показуючи очима на газету, що саме досягла перших рядів, щось йому прошепотів, і той почав казання наново, але вже без натяків, згадавши кількома словами невтішну вдову та зажурених друзів. Усі згідно закивали головами. Коли йшли на цвинтар, двоє чоловіків підтримували під руки Кору, а ще двоє — мене. А коли труну спускали до ями, з очей у мене потекли сльози. Всі ці реквієми розчулять кого завгодно, особливо таких, як я, що щиро любили небіжчика. Під кінець заспівали пісню, яку я сто разів чув од нього, і це остаточно мене доконало. Ледве стало сил покласти наші квіти туди, де їм належало бути.

Водій таксі звів нас із чоловіком, який погодився за п'ятнадцять доларів на тиждень здати нам напрокат «форд». Ми сіли в машину й поїхали. За кермом була Кора. Виїжджаючи з міста, проминули ще не добудований житловий дім і потім цілу дорогу говорили про те, як мало будують останнім часом, але, коли справи в країні підуть краще, знову почнуть будувати нормально. Діставшись до корчми, Кора висадила мене, відвела машину в гараж, а потім ми з нею ввійшли до будинку. Там було все так, як ми залишили від'їжджаючи, навіть склянки в раковині, з яких пили вино, навіть грекова гітара. Кора сховала інструмент у футляр, помила склянки й пішла нагору. Перечекавши хвилину, я пішов слідом за нею.

Вона сиділа в спальні біля вікна й дивилася на дорогу.

— Що скажеш? — спитав я.

Кора не відповіла. Я обернувся, щоб вийти.

— Зажди.

Я сів. Вона довго мовчала, потім різко кинула:

— Ти зрадив мене, Френку!

— Ні, Коро. Прокурор змусив мене. Довелося підписати. Якби не підписав, він би до всього доскіпався. Я не зрадив тебе. Я просто поступився йому, аби виграти час і в усьому розібратися.

— Ти зрадив мене. Я бачила це в твоїх очах.

— Гаразд, Коро, зрадив. Я не хотів. Я просто злякався. Він мене зламав.

— Знаю.

— Я дуже страждав від цього.

— Я теж тебе зрадила, Френку.

— Вони піймали тебе в пастку. Тебе примусили. Ти не хотіла.

— Хотіла. В ту хвилину я тебе ненавиділа.

— Хай так. Але я не робив того, за що ти мене ненавиділа. Тепер ти знаєш.

— Ні, я ненавиділа тебе за те, що ти зробив.

— У мене до тебе не було зненависті, Коро. Я ненавидів себе.

— Зараз у мене теж немає до тебе зненависті. Я ненавиджу цього Секкета. І Каца. Чому вони не дали нам спокій? Щоб нам разом з цього виплутатись, я б на все пішла. Я пішла б навіть на... ти знаєш на що. У нас би лишилося наше кохання. Це все, що ми мали. Але досить було тебе притиснути, і ти мене зрадив.

— А ти — мене, не забувай.

— Саме це й жахливо. Я зрадила тебе. Ми зрадили одне одного.

— Виходить, ми зрівнялися?

— Виходить, так. Але подивися на нас тепер. Ми були на вершині. Ми були так високо, Френку. Ми мали все тієї ночі. Я не знала, що так може бути. Ти поцілував мене, а я поцілувала тебе — ми немов дали клятву, що так буде завжди, хоч хай би все перевернулося. Ніхто в світі не мав тоді більше, ніж ми з тобою. Але ми скотилися вниз. Спочатку ти, потім я. Так, ми зрівнялися. Ми обоє внизу. Але нам ніколи більше не піднятися вгору. Наша чудова вершина зникла.

— Якого біса? Хіба ми не разом?

— Так, разом. Але я багато думала, Френку. Минулої ночі. Про тебе й про себе, про мою спробу потрапити в кіно, про оту забігайлівку, до якої потрапила натомість, і, нарешті, про дорогу, куди тебе так тягне. Ми просто двоє нікчем, Френку. Бог поблагословив нас тієї ночі. Він дав нам усе, про що тільки можуть мріяти чоловік і жінка. Та ми були не варті такого дарунка. Мали кохання, але під його тягарем зламалися. Воно, мов двигун великого літака, що підносить тебе високо в небо, а коли його поставити в автомашину, вона не витримає, розвалиться на шматки. Ми з тобою теж, Френку, мов дві автомашини, не витримали. Обоє. Бог тепер сміється з нас.

— Хай сміється. А хіба ми з нього не сміємося? Він засвітив перед нами червоне світло, а ми не зупинились. І що? Хіба попадали в безодню? Ні. Та ще й отримали десять тисяч доларів нагороди. Кажеш, Бог нас поблагословив? Зате диявол поклав нас до ліжка й добре підігрів.

— Не говори так, Френку.

— Ми маємо десять тисяч чи ні?

— Не бажаю я думати про ті десять тисяч! Це грубі гроші, але нашу вершину на них не купиш.

— Вершину, хай їй чорт! Ми маємо вершину заввишки десять тисяч зелених. Хочеш — залізь на цю вершину й подивися довкола!

— Замовкни! Побачив би ти себе зараз — голова в бинтах і кричиш, мов божевільний.

— Ти дещо забула, Коро. Нам треба відсвяткувати нашу перемогу. Ми ще навіть не випили.

— Нам нема чого святкувати.

— А я хочу випити. П'яниця є п'яниця. Десь там у мене, здається, лишилася недопита пляшка.

Я пішов до своєї кімнати й приніс майже повну пляшку віскі. Потім спустився до кухні по склянки та лід і повернувся в спальню. Кора зняла капелюшок, і її волосся розсипалося по плечах. Я налив їй і собі й кинув у склянки по кубіку льоду.

— Випий, тобі полегшає. Так сказав отой мерзотник Секкет, коли підловив мене на гачок.

— Ой, таке міцне...

— Ще б пак. Знаєш, ти надто тепло вдягнена.

Я підтрусив її до ліжка. Вона тримала в руці склянку з віскі й трохи розхлюпала.

— Біс його бери, там ще багато.

Я почав знімати з неї блузку.

— Розірви, Френку! Розірви, як того разу!..

Я її роздягав. Звільняючись від одягу, Кора звивалася й повільно переверталась у ліжку. Потім заплющила очі й відкинулася на подушку. Її волосся кільцями лягло на голі плечі. Око в неї й досі було в темному обідку, соски не стирчали, вказуючи на мене, а розпливлися на зім'яких грудях рожевими плямами. Для мене вона була схожа на праматір усіх повій світу. Диявол тієї ночі був утішений.

Так тривало півроку. І майже день крізь день усе повторювалося. Спочатку ми сперечались, а потім я йшов по пляшку. Сперечалися ми з однієї й тієї ж причини: їхати нам звідси чи ні. Ми не могли нікуди

їхати, поки не закінчиться термін її умовного покарання. Але після цього, наполягав я, нам необхідно виїхати. Я не казав їй цього, але хотів, щоб вона була якнайдалі від Секкета. Я боявся, що вона, обурившись на мене з якогось приводу, зірветься і все розповість — як тоді в суді. Я не довіряв їй ні хвилини. Спочатку вона теж горіла бажанням кудись поїхати, особливо коли я розхвалював їй Гаваї та південні моря, але потім до нас потекли гроші. Коли ми за тиждень після похорону відчинили корчму, люди йшли подивитися на Кору, а потім знову приходили, бо їм у нас подобалося. А її надихнула можливість заробити тут добрі гроші.

— Френку, всі ці придорожні забігайлівки одна гірша за другу. Їх господарі — вчорашні фермери з Канзасу чи ще звідки — стільки ж розуміються на тому, як приймати відвідувачів, скільки й їхні свині. Якщо знати діло так, як знаю я, розважати людей і створювати їм належні умови, вони прийдуть до нас самі й приведуть своїх друзів.

— А хай їм чорт! Ми все спродамо.

— Краще спродатись, коли наскладаємо грошей.

— Ми й так добре заробляємо, — заперечив я.

— Я хочу сказати — грубі гроші. Знаєш, Френку, я гадаю, людям буде приємно мати змогу посидіти під деревами. Сам подумай, клімат у Каліфорнії чудовий, а що ми робимо? Заганяємо клієнтів до стандартних душогубок — виробів компанії «Екмі ланчрумз», де смердить так, що починає нудити, і скрізь, від Сан-Франциско до самого кордону, подають жахливі сосиски. А люди бажають приємно провести час.

— Слухай, ми ж вирішили все продати. А коли так, то що менше доведеться продавати, то швидше впораємося. Звичайно, людям приємно посидіти під деревами. Це відомо всім любителям смаженини в Каліфорнії. Але щоб посадовити їх під дерева, треба поставити столи, зробити електропроводку, почепити багато лампочок тощо, а майбутньому господареві це може не сподобатися.

— Нам однаково сидіти тут півроку, — нагадала Кора. — Бажаємо ми того чи ні, а доведеться.

— Треба використати решту місяців, щоб знайти покупця.

— Все-таки я хочу спробувати.

— Гаразд, пробуй. Я свою думку висловив.

— Кілька столів можна винести із залу.

— Я ж сказав: пробуй. А зараз давай вип'ємо.

Найбільша сварка в нас вийшла через ліцензію на право торгівлі пивом. Тоді я й зрозумів, що в Кори справді на думці. Вона поставила столи під деревами на невисокому помості, зробленому на її замовлення. Над столами натягли смугастий парусиновий тент, вечорами там світилися різноколірні лампочки. Вийшло досить красиво. Кора мала рацію — людям справді подобалося посидіти півгодини під деревами й послухати по радіо музику, а потім їхати далі. Згодом їй спало на думку, що є можливість, нічого не змінюючи, назвати це «Пивною верандою» і торгувати пивом.

— Кажу тобі, мені не треба ніякої «Пивної веранди». Все, чого я бажаю, це знайти покупця, який би все купив і заплатив готівкою.

— Але було б шкода вгавити таку нагоду.

— Мені не шкода.

— Послухай, Френку: ліцензія коштує всього дванадцять доларів на шість місяців. Господи, ми що, не можемо сплатити дванадцять доларів?

— Купимо ліцензію і візьмемося торгувати пивом. Бензозаправку маємо, сосиски варимо, займемося ще й пивом. К бісу це все! Я хочу вибратися звідси, а не загрузати ще глибше.

— Кожен чогось хоче.

— Ну й на здоров'я. Бажаю успіху!

— До нас залюбки йдуть люди, в нас є де посидіти, а тепер я мушу їм сказати, що в нас немає пива, бо ми не хочемо купити ліцензію.

— Чому ти мусиш їм щось казати?

— Досить купити насос — і можна торгувати бочковим пивом. Воно

краще, ніж у пляшках, і зиск із нього більший. Я бачила якось у Лос-Анджелесі чудові кухлі. Великі — саме на пиво.

— Отже, тепер нам потрібні насос і кухлі? А я повторюю: мені не треба ніякої «Пивної веранди».

— Френку, невже ти не бажаєш бодай кимось бути?

Я вигукнув:

— Зрозумій нарешті! Я хочу поїхати звідси! Я хочу поїхати кудись, де, озираючись, не бачив би щоразу привид клятого грека, не чув би відлуння його голосу й не підхоплювався б, почувши по радіо гру на гітарі. Мені необхідно виїхати звідси, ти мене розумієш? Я мушу виїхати, бо тут я збожеволюю.

— Ти кажеш мені неправду.

— О ні, я кажу правду. Ніколи в житті я не був таким правдивим, як зараз.

— Не бачиш ти ніяких привидів. Хтось інший міг би бачити, але не містер Френк Чемберс. Річ не в цьому. Ти хочеш поїхати звідси, бо ти — волоцюга. Бурлакою був, коли прибився сюди, бурлакою й лишився. Поїдемо, розтринькаємо гроші, а що далі?

— Мені начхати! То ми могли б зостатися тут і...

— Я знаю. Саме цього ти й хочеш. Ти весь час хотіла, щоб ми тут zostалися.

— А що хіба? Справи йдуть добре. Чому б нам тут не залишитися? Послухай, Френку. Відколи ми познайомилися, ти весь час намагався зробити з мене волоцюгу, але в тебе нічого не вийде. Я казала тобі — я не волоцюга. Я хочу кимось бути. Ми залишимося тут. Ми нікуди не поїдемо. Купимо ліцензію. Станемо людьми.

Година була пізня. Ми були в спальні, вже напівроздягнені. Кора ходила кімнатою, як того дня в суді, після обвинувачення, і говорила так само уривисто.

— Гаразд, Коро, ми залишимося. Зробимо як ти скажеш. А зараз давай вип'ємо.

— Я не хочу пити.

— Хочеш. За те, що загребли стільки грошви.

— Ми вже за це пили.

— А хіба ми не збираємося ще заробити на твоїй «Пивній веранді»? Треба випити за успіх.

— Навіжений. Ну, гаразд, випиймо за успіх.

Так у нас повторювалося два-три рази на тиждень. І щоразу, коли минав хміль, мені снівся той самий сон: я кудись падаю, потім — хрускіт у вухах.

Тільки-но закінчився термін умовного покарання Кори, як надійшла телеграма: захворіла її мати. Кора похапцем зібралась, я посадив її в поїзд і, коли вертався до машини, у мене з'явилось дивне відчуття — ніби я став легеньким і ось-ось злечу в повітря. Я відчув себе вільним. Принаймні на тиждень. Не треба ні з ким сваритися, гнати від себе погані сни чи повертати Кору в добрий гумор з допомогою чарки.

На стоянці якась жінка намагалася завести машину. Машина не заводилася. Жінка пробувала знову й знову, але марно.

— Що трапилось? Не заводиться?

— Сів акумулятор. Поставивши сюди машину, механік не вимкнув запалення.

— Це його клопіт. Йому доведеться зарядити ваш акумулятор.

— Але мені треба додому.

— Я вас одвезу.

— Ви дуже люб'язні.

— Я найлюб'язніший чоловік у світі.

— Ви ж навіть не знаєте, де я мешкаю.

— Не має значення.

— Це досить далеко. За містом.

— Що далі, то краще. Хай це хоч де — мені по дорозі.

— Важко відмовитись...

— Коли важко, не відмовляйтеся.

Була вона ясноволоса, мабуть, трохи старша за мене, але гарненька. Та найбільше мені сподобалось інше: вона привітна й не боїться, що дорогою я можу щось їй зробити, мов той хлопчисько. Жінка все добре розуміла. Остаточою я був приголомшений тим, що вона мене не знає. Ми познайомилися вже дорогою. Моє ім'я їй нічого не промовляло. О Боже, як чудово! Нарешті мене не запрошують підсісти на хвилинку до столу й розповісти, всю правду про грека — вбито його чи ні? Я дивився на неї і відчував, що знову став легеньким, як і тоді, коли йшов від поїзда до автостоянки, й ось-ось вилечу з-за керма у віконце.

— Отже, вас звати Мейдж Аллен?

— Офіційно я — Крамер, але по смерті чоловіка вирішила повернути собі дівоче прізвище.

— Послухай, Мейдж Аллен, чи Крамер, чи як там, у мене є невелика пропозиція.

— А саме?

— Що ти скажеш, як ми розвернемо машину й поїдемо відпочити на південь?

— Е, я не можу.

— Чому не можеш?

— Ну, просто не можу, та й годі.

— Я тобі подобаюсь?

— Подобаєшся.

— Ти мені теж подобаєшся. Що ж нам заважає?

Вона хотіла щось сказати, та лише засміялася.

— Зізнаюся. Я б хотіла поїхати. Незважаючи на те, що й не личило б так робити. Але я таки справді не можу. Не можу покинути своїх котиків.

— Котиків?

— У мене їх багато. І я сама про них дбаю. Тому мені й треба додому.

— Беруть же доглядати хатніх тварин, поки господар у від'їзді. Подзвонимо й попросимо по них приїхати.

Вона знову засміялася.

— Хотіла б я бачити обличчя того, хто по них приїде. Вони в мене особливі.

— Яка різниця: кіт є кіт.

— Та ні... Бувають маленькі, а бувають і чималі. Мої — великі. Не думаю, щоб хтось упорався з моїм левом. Чи з тиграми. Чи з пумою. А особливо з ягуарами. Ягуар — дуже небезпечний кіт.

— Справді? І що ти з ними робиш?

— Віддаю внайми для зйомок у кіно. Продаю малят — дехто має власні зоопарки. Товар не залежується.

— Мені такий товар і задарма не потрібен.

— Ми тримаємо ресторан. Гості охоче милуються котиками.

— Ресторан? У мене теж ресторан. У цій клятій країні тільки тим і живуть, що продають одне одному сосиски.

— У кожному разі, залишити моїх котиків я не можу. Їх треба годувати.

— Що значить «не можу»? Ми подзвонимо до Гебелівського зоопарку й попросимо по них приїхати. За сотню доларів їх заберуть і тиждень погодують.

— Ти вважаєш, подорож зі мною варта сотні доларів?

— Рівно сотні.

— Ну що ж, дзвони до зоопарку.

Я висадив Мейдж біля її дому, зателефонував з вулиці до зоопарку, поїхав додому й замкнув корчму. Потім рушив до Мейдж. Темніло. Дорогою зустрів вантажну машину з плямисто-смугастими хижаками. Я зупинився метрів на сто далі, почекав хвилину, поки вийшла Мейдж,

яка тримала в руках маленький саквояж, допоміг їй сісти в машину, і ми поїхали.

— Ти задоволена?

— Дуже.

Ми дісталися до Калієнте, заночували там, а наступного дня, подолавши миль сімдесят, прибули в Енсенаду, невеличке мексиканське містечко на узбережжі, зупинились у маленькому готелі й провели там три чи чотири дні. Було чудово. Енсенада — це Мексика, і нам здавалося, що від США ми втекли на тисячі миль. У нашому номері був балкончик. Пополудні ми лежали там, дивилися на океан і не помічали, як збігає час.

— Слухай, ти що, дресируєш своїх котів?

— Тих, що ми маємо, — ні. Вони для дресирування непридатні. Всі, крім тигрів, — розбійники. А взагалі, звичайно, дресирую.

— Любиш їх?

— Великих — не дуже. Пум — люблю: думаю колись зробити з ними номер. Але мені їх треба багато. Просто з джунглів, а не тих бандиток, яких показують у зоопарках.

— Чому «бандиток»?

— Бо ті можуть тебе розірвати.

— А ті, що просто з джунглів, не можуть?

— Теж можуть, але бандитки розірвуть неодмінно. Вони мов божевільні. Бо вирости в неволі. На вигляд вони звичайні кішечки, а насправді — скажені кішки.

— Ти можеш визначити, яка пума просто з джунглів?

— Я сама ловлю їх у джунглях.

— Ти хочеш сказати — ловиш їх живими?

— Звичайно. Навіщо мені мертві?

— Невже? Як же ти це робиш?

— Ну, спершу пливу пароплавом до Нікарагуа. Найкращі пуми — в Нікарагуа. Каліфорнійські та мексиканські проти них просто нікчемні. Там я наймаю кількох індіанців, іду з ними в гори, ловлю пум і везу додому. Але цього разу трохи затримаюсь — буду їх дресирувати. Козлятина там дешевша, ніж тут конина.

— Ти говориш так, ніби готова їхати хоч зараз.

— Таки готова.

Вона влила собі в рот трохи вина й пильніше придивилася до мене. Вино тут подавали в пляшках з надітими на них довгими тонкими носиками, щоб зручно лити в рот. При цьому воно стає холоднішим. Позираючи на мене, вона зробила ще два чи три ковтки й додала:

— Якщо ти теж поїдеш зі мною...

— Що? Гадаєш, я збираюся їхати з тобою ловити ту погань?

— Френку, я захопила з собою чималу суму грошей. Залишимо зоопаркові скажених котів, продамо твою машину й поїдемо ловити пум.

— Домовилися.

— Отже, згоден?

— Коли ідемо?

— Завтра звідси відходить пароплав до Бальбоа. Звідти зателеграфуємо до зоопарку. А тут у готелі можемо домовитися, щоб продали машину й вислали нам гроші. Мексиканці хоч і неповороткі, зате чесні.

— Гаразд.

— Ой, я така рада!

— Я теж. Мені так обридли сосиски, пиво та яблучні пироги з сиром на додачу, що я все те викинув би на смітник.

— Тобі сподобається, Френку. Будемо жити в горах, де не така спека, а коли я зроблю номер, зможемо їздити з ним по всьому світі. Їдеш куди хочеш, робиш що хочеш, маєш багато грошей. В тобі є хоч трохи циганського?

— Циганського? Я народився із сережками у вухах.

Тієї ночі я спав погано. Прокинувся, ледь тільки почало розвиднятися. І подумав, що Нікарагуа все-таки не досить далеко.

Коли Кора зійшла з поїзда, на ній була чорна сукня, в якій вона здавалася вищою на зріст, чорний капелюх, чорні черевички та чорні панчохи. Поки носій укладав її саквояж до багажника, вона стояла з якимсь розгубленим виглядом. Кілька миль ми проїхали мовчки.

— Чому ти не повідомила, що вона померла?

— Не хотіла тебе турбувати. Крім того, багато було роботи.

— Я почуваю себе досить кепсько.

— Чому?

— Поки тебе не було, я подорожував. З'їздив до Сан-Франциско.

— Чому ж ти почуваєш себе кепсько?

— Не знаю. Ти в Айові, у тебе помирає мати, а я розважаюся в Сан-Франциско...

— Не розумію, чому ти мав почувати себе кепсько. Я рада, що ти туди з'їздив. Якби мені спало на думку, я сама б тобі порадила, коли від'їжджала.

— Ми зазнали втрат. Я зачиняв корчму.

— Дарма, надолужимо.

— Мені було якось не по собі, коли ти поїхала.

— Годі тобі виправдовуватись. Усе гаразд.

— Тобі, мабуть, важко там було.

— Приємного було мало. Але тепер уже все позаду.

— Наллю тобі випити, коли приїдемо. Я привіз для тебе доброго вина.

— Не треба. Я не хочу.

— Це тебе збадьорить.

— Пити я більше не буду.

— Чому так?

— Потім розповім. Довга історія.

— Ти так говориш, ніби там багато чого сталося.

— Нічого не сталося. Був похорон, та й годі. Але я маю багато чого тобі сказати. Гадаю, тепер у нас усе буде інакше.

— Коро, ти про що?

— Потім розповім. Ти відвідав своїх?

— Для чого?

— Ну, не знаю. У кожному разі, час збавив добре?

— Непогано. Наскільки це можливо одному.

— Не маю сумніву, але рада, що ти це сказав.

Приїхавши додому, ми застали біля корчми машину. При нашій появі з неї, дурнувато посміхаючись, виліз чоловік. Ми впізнали Кеннеді, який працював у Каца.

— Ви мене пам'ятаєте?

— Звичайно, пам'ятаємо. Заходьте.

Ми ввійшли, і Кора кивнула, щоб я вийшов з нею до кухні.

— Кепські справи, Френку.

— Чому кепські?

— Не знаю, якесь передчуття.

— Поговорю з ним.

Я повернувся до Кеннеді, а Кора принесла нам пива й знову вийшла.

— Ви все ще працюєте в Каца?

— Ні, я пішов од нього. Ми трохи посварилися.

— Чим же ви тепер займаєтесь?

— Нічим. Правду кажучи, я до вас тому й приїхав. Я вже двічі навідувався, але нікого не заставав удома. Як почув, що ви повернулися, то відразу ж сюди.

— Що я можу для вас зробити?

— Я подумав, чи не могли б ви мені дати трохи грошей?

— Звичайно. Я, правда, вдома багато не тримаю, але якщо п'ятдесят-шістдесят доларів вас улаштує, то будь ласка.

— Я, признатися, сподівався на більше...

На обличчі в нього досі блукала дурнувата усмішечка, і я вирішив, що досить грати в піжмурки.

— Говорить прямо, Кеннеді: в чому справа?

— Зараз поясню. Бачите, коли я йшов од Каца, в нього зберігався папірець, якого я друкував зі слів місіс Пападакіс. Ми ж із вами ніби друзі й усе таке, отож я певен, вам би не хотілося, щоб він потрапив комусь на очі. Я тоді й прихопив його з собою. Мені подумалося, що ви, можливо, побажаєте забрати його назад.

— Ви маєте на увазі ту маячню, яку вона назвала заявою?

— Саме так. Я, звичайно, знаю, нічого такого не було, але подумав, що ви захочете краще мати його в себе.

— І скільки ж ви за цей папірець хочете?

— А скільки б ви дали?

— Ну, не знаю. Як ви самі сказали, нічого такого не було, але сотню я міг би дати. Так. Сотню я дав би.

— На мою думку, він коштує більше.

— А саме?

— Я розраховував на двадцять п'ять тисяч.

— У вас не всі дома?

— Навпаки. Ви одержали десять тисяч від Каца. Корчма дає прибуток, тож тисяч п'ять ви, гадаю, вже заробили. Десять тисяч вам дасть банк під заставу будинку. Пападакіс заплатив за нього чотирнадцять, отже, десять вам дадуть. Ось двадцять п'ять і набирається.

— Ви хочете мене зовсім роздягти?

— Справа того варта.

Я не поворухнувся, але в очах у мене, мабуть, щось блиснуло, бо він вихопив пістолет і навів на мене.

— Спокійно, Чемберсе. По-перше, папірець не зі мною. По-друге, коли щось затієш, дістанеш кулю.

— Я нічого не затіваю.

— От і добре, й не треба.

Він тримав наведений на мене пістолет, а я дивився на нього.

— Здається, ви мене притиснули.

— Не здається, а так і є.

— Але нарахували забагато.

— Кажі своє слово, Чемберсе.

— Від Каца ми одержали десять тисяч, це так, і ми їх маємо. П'ять тисяч тим часом заробили, але тисячу з них витратили протягом останніх двох тижнів. Кора їздила на похорон матері, я теж виїжджав. Корчма була зачинена.

— Далі, Чемберсе.

— І під заставу ми ніяк не зможемо взяти десять тисяч. За теперішнього стану справ, нам дадуть од сили п'ять, коли не чотири.

— Далі!

— Отже, десять, чотири й чотири, разом — вісімнадцять.

Якийсь час він посміхався до мене понад мушкою пістолета, потім підвівся.

— Гаразд. Вісімнадцять. Я зателефоную завтра. Якщо гроші будуть у тебе, скажу, що робити. Якщо ні — папірець піде до Секкета.

Я зітхнув:

— Важко, але я у вас на гачку.

— Подзвоню о дванадцятій. Устигнеш з'їздити до банку.

— Гаразд.

Не зводячи з мене пістолета, Кеннеді позадував до дверей. Був уже вечір. Надворі сутеніло. Поки він задкував, я прихилився до стіни, немов мені стало зле від нашої розмови. Та ледве Кеннеді переступив поріг, я клацнув вимикачем і ввімкнув вивіску. Яскраве світло вдарило йому в очі, і він на мить відвернув голову. Я кинувся на нього, збив з ніг, вивернув йому руку, відібрав пістолет і кинув до залу. Потім знову

навалився на Кеннеді, затяг і його досередини й ногою зачинив двері. Кора вже була в залі. Стоячи за дверима кухні, вона чула всю нашу розмову. Я їй звелів:

— Забери пістолет.

Вона підняла зброю й застигла незрушно. Я звів Кеннеді на ноги, кинув його спиною на столик — так, щоб голова й плечі звисали через край, і заходився лупцювати. Коли він одключився, я приніс склянку води, лиснув йому в обличчя, і він очунав. Я знову почав бити й бив, поки обличчя його стало схоже на сирий біфштекс і він захлипав, мов дитина.

— Заткнися, Кеннеді. Тобі ще доведеться поговорити по телефону з твоїми друзями.

— У мене немає друзів, Чемберсе. Присягаюся, лише мені одному відомо про...

Я бив його знову, а він повторював, що друзів у нього немає. Тоді я заломив йому руку й став викручувати.

— Гаразд. Якщо не маєш друзів, Кеннеді, я зламаю тобі руку.

Він витримав довше, ніж я чекав. Витримав, поки я наліг на його руку всією своєю вагою, вже не певний, що зможу її зламати. Моя власна ліва ще була слабка після перелому. Якщо ви коли намагались викрутити ногу недосмаженої індички, то зрозумієте, як важко зламати руку людині борцівським захватом. Я вже був сам охляв, але Кеннеді раптом здався. Я відпустив руку й пояснив, що саме слід говорити. Потім підтяг його до телефону в кухні, а сам з паралельним апаратом став біля відчинених дверей, щоб бачити його й чути їхню розмову. Тримавши в руках пістолет, увійшла Кора. Я їй сказав:

— Як подам знак — стріляй.

Вона прихилилася до стіни, губи її скривила недобра посмішка. Гадаю, ця посмішка налякала Кеннеді більше, ніж усе, що зробив я.

— Добре, — сказала Кора.

Кеннеді подзвонив, відповів чоловічий голос.

— Це ти, Віллі? — пересвідчився Кеннеді.

— Пет?

— Так, це я. Слухай. Усе гаразд. Коли ти зможеш привезти все сюди?

— Завтра, як домовилися.

— А сьогодні не зміг би?

— Як я дістануся до сейфа, коли банк уже зачинений?

— Добре, зроби, як я скажу: візьми все зранку й привези сюди. Я у нього вдома.

— У нього вдома?

— Ми його міцно тримаємо в лещатах, але він боїться, що вона дізнається й не дозволить йому сплатити таку велику суму, розумієш? Якщо він поїде зі мною, вона може про все здогадатись і теж нав'яжеться їхати з ним. Все залагодимо тут. Я просто переночую в них на автостоянці, і вона нічого не запідозрить. Завтра ти відрекомендуєшся моїм другом, і ми все зробимо.

— Де він візьме гроші, якщо не поїде до міста?

— Це вже залагоджено.

— А на якого біса тобі треба залишатися там цілу ніч?

— Є причина, Віллі. Може, те, що він про неї говорить, правда, а може, й ні. Але поки я буду тут, утекти ніхто з них не зможе, розумієш?

— Він чує, що ти мені говориш?

Кеннеді запитально подивився на мене і я ствердно кивнув головою.

— Так. Він тут зі мною в телефонній будці. Я хочу, щоб він чув мене, розумієш, Віллі? Хай знає — ми з ним не цяцькаємося.

— Все це якось дивно, Пете.

— Послухай, Віллі. Ні ти, ні я не знаємо, правду він каже чи ні. Якщо правду, дамо йому шанс. Якого біса — коли він згоден, чом ми маємо заперечувати, правда ж? Усе. Роби як я сказав. Приїжджай уранці. Якомога раніше, зрозумів? Бо якщо я цілий день тут стовбичитиму, це її насторожить.

— Добре.

Кеннеді повісив трубку. Я підійшов і знову затопив йому по мармизі.

— Це щоб ти говорив правильно, якби він знову вирішив подзвонити. Зрозумів, Кеннеді?

— Зрозумів.

Досить скоро, за кілька хвилин, справді пролунав дзвінок. Я передав трубку Кеннеді, а він розмовляв з Віллі в тому ж дусі. Цього разу сказав, що я десь там пораюся, мене поблизу немає. Віллі був не дуже задоволений, але іншого вибору не мав. Після їхньої розмови я відвів Кеннеді до гаража, замкнув там, повернувся до Кори, взяв у неї пістолет і поцілував її.

— Це за те, що не злякалася. Тепер ось що. Я не залишу його ні на хвилину. Пантруватиму тут до ранку. Гадаю, ще будуть дзвінки і його доведеться водити до телефону. Корчму, мабуть, треба відчинити; але тільки пивну веранду. Досередини нікого не пускай. Якщо раптом його друзі спробують шпигувати — ти на веранді, обслуговуєш клієнтів, усе як завжди.

— Добре, — сказала Кора, тоді замулялася: — Френку...

— Що?

— Наступного разу, коли я почну вередувати, дай мені по пиці.

— Ти про що?

— Нам треба було давно звідси виїхати. Я тільки тепер це зрозуміла.

— Треба. Але не раніше, ніж ми заволодіємо тим папірцем.

Тепер вона поцілувала мене.

— Здається, я тебе дуже кохаю, Френку.

— Ми заволодіємо ним. Не хвилюйся.

— Уже не хвилююся.

15

Я цілу ніч не дав Кеннеді ні спати, ні їсти. Три чи чотири рази йому довелося поговорити з Віллі. Один раз Віллі забажав поговорити зі мною. Все ніби зійшло нормально. Між телефонними розмовами я лупцював Кеннеді. Це була важка справа, але я намагався довести його тієї кондиції, коли йому дуже закортить віддати нам той папірець. Він витирав рушником кров з обличчя, а від пивної веранди було чути музику, сміх, розмови.

Близько десятої ранку ввійшла Кора.

— Приїхали якісь троє. Здається, вони.

— Веди їх сюди.

Вона взяла пістолет, застромила за пояс — так, щоб не було видно, і вийшла. За хвилину щось гупнуло: це був один з друзів Кеннеді. Кора примусила їх задкувати до гаража з піднятими руками, і він упав, перечепившись об бордюр бетонної стежки. Я відчинив двері.

— Прошу, панове.

Вони ввійшли, не опускаючи рук. Кора віддала мені пістолета.

— Усі були озброєні, але я наказала їм покидати пістолети.

— Краще принеси все сюди. Може, з'явиться ще хто з їхніх друзів.

Кора вийшла, за хвилину повернулася з пістолетами, вийняла з них обойми і поклала біля мене. Потім обнишпорила кишені гостей і швидко знайшла те, що шукала. Найкумедніше, що в окремому конверті були фотокопії документа — шість позитивів і негатив. Вони мали намір шантажувати нас і надалі, та не вигадали нічого кращого, як узяти з собою копії з негативом. Я передав Корі пістолет, зібгав усі ті копії разом з оригіналом, вийшов з гаража, поклав на землю й підніс до них сірника, а коли вони згоріли, затоптав попіл і повернувся назад.

— Усе гаразд, хлопці. Я вас проведу. Ваші пукавки залишаться тут.

Я провів їх до машини, і вони поїхали, а я пішов у дім. Кори там не було, і я знову подався до гаража. Там її теж не виявилось. Я вдруге зайшов у дім і піднявся нагору. Вона сиділа в спальні.

— Нарешті ми покінчили з цим. З оригіналом і з копіями. Вони мене теж непокоїли.

Кора нічого не сказала і якимось дивно на мене глянула.

— Що сталося, Коро?

— Кажеш — покінчили. З оригіналом, з копіями, з негативом? А зі мною покінчили? У мене їх мільйон, не гірших за ті, що ти спалив. У голові. Поки я жива. Розумієш? Комік!

Вона розреготалася й навznak упала на ліжку.

— Коли ти така дурна, що полізеш у зашморг лише задля того, аби і я там опинився, тоді, звичайно, у тебе їх мільйон, аж ніяк не менше.

— Е ні, ти ж іще не знаєш найцікавішого. Мені зовсім не доведеться лізти в зашморг. Хіба тобі Кац не сказав? Коли суд уже виніс вирок за ненавмисне вбивство, мені більше нічого не загрожує. Так записано в конституції чи ще десь. Але я можу запросто примусити тебе потанцювати в повітрі. Захочу — і потанцюєш. Ще й як потанцюєш!

— Що це на тебе найшло?

— А ти й не знаєш? Учора ввечері, поки ти вовтузився з тим покидьком у гаражі, завітала твоя приятелька. Ти ж їй нічого про мене не сказав, тож вона в нас і заночувала.

— Яка приятелька?

— Та сама, з котрою ти їздив до Мексики. Вона мені все розповіла. Тепер ми з нею добрі подруги. Коли вона дізналась, хто я, їй здалося, що я можу її вбити. Тому вирішила, що зі мною краще не сваритися.

— Я вже рік не був у Мексиці!

— Був, не відмагайся.

Кора вийшла, і я почув, як грюкнули двері моєї кімнати. Повернулася вона з кошеним. Але було воно більше від дорослого кота, сіре та плямисте. Вона поставила його на стіл переді мною, і кошеня заняввало.

— Її пума привела малят, і твоя приятелька подарувала тобі одне на згадку. — Кора прихилилася до стіни й зайшла істеричним сміхом. — Знову той кіт!.. Його вбило струмом, а він узяв та й ожив. Ха-ха-ха! Дивно, як тобі не щастить з котами!

Її сміх раптом перейшов у сльози. Потім, трохи заспокоївшись, вона пішла наниз. Я поспішив услід за нею. Присівши навпочіпки біля кухонних дверей, Кора відривала кришки з великої картонної коробки.

— Ось, лаштую кубелечко для нашого славного малятка, любий.

— Добре робиш.

— Отож ти даремно так злякався.

— Я не злякався.

— Не хвилюйся: коли я надумаю подзвонити Секкетові, я тебе попереджу. А поки що відпочивай. Сили тобі ще знадобляться.

Вона вимостила дно коробки м'якою стружкою, заслала зверху вовняною шматиною, віднесла нагору й поклала до коробки пуменя. Воно трохи понявчало й заснуло. Я пішов униз випити кока-коли, та не встиг відкоркувати пляшку, як у дверях з'явилася Кора.

— Оце вирішив ковтнути тоніку — підтримати сили.

— Добре зробив.

— Отож ти марно злякалася.

— Я не злякалася.

— Не хвилюйся, коли я надумаю зникнути, я тебе попереджу. А поки що відпочивай. Сили тобі ще знадобляться.

Вона глипнула на мене й пішла нагору. До самого вечора ми бігали одне за одним. Я боявся, що Кора подзвонить Секкетові, а вона — що я втечу. Корчму ми так і не відчинили. Часом сиділи в кімнаті нагорі, відвертаючи очі. Дивилися на велике сіре котеня в коробці. Коли воно починало нявчати, Кора спускалася вниз по молоко. Я йшов слідки. Напившись молока, котеня знову засинало. Воно було надто мале, щоб гратися, здебільшого нявкало або спало.

Вночі ми лежали поряд у ліжку й мовчали. Потім я, мабуть, задрімав, бо знову побачив сон. Раптом розплющив очі й, навіть ще як слід не

прочумавши, кинувся вниз. Уже біжучи, я зрозумів, що мене збудило. То був звук телефонного диска, коли набирають номер.

Кора була в залі, зовсім одягнена і в капелюшку. На підозі стояла перев'язана ремінцем коробка з-під капелюха. Я вихопив у неї трубку й кинув на апарат. Потім схопив її за плечі, підштовхнув до дверей і повів нагору.

— Іди! Іди, а то я...

— А то ти — що?

Задзвонив телефон, і я зняв трубку.

— Слухаю. Говоріть.

— Таксі викликали?

— Так, так, викликав, але в мене змінилися плани. Вже не потрібно, дякую.

— Гаразд. Зрозумів.

Коли я піднявся нагору, Кора вже роздягалася. Ми знову довго мовчки лежали поряд, нарешті вона озвалася — повторила своє останнє запитання:

— А то ти — що?

— Тобі не однаково? Може, дав би ляпаса. Може, щось інше.

— Скоріше — щось інше, еге ж?

— Знову натяки?

— Френку, я знаю, про що ти весь час думав. Ти лежав і думав, як мене вбити.

— Я спав.

— Не бреш, Френку. Я теж не буду перед тобою критися. А в мене є що сказати.

Я довго думав, що робити. Вона не помилилася, я й справді лежав і намагався придумати спосіб її вбити.

— Ну добре — думав.

— Я знала.

— А ти краща? Хіба не ти збиралася віддати мене Секкетові? І хіба це не те саме, що вбити?

— Це правда.

— Отже, ми квити. Знову зрівнялись. Повернулися до того, з чого почали.

— Не зовсім.

— Так-так, зрівнялися. — Я трохи розслабився й поклав голову їй на плече. — Така наша доля. Можна скільки завгодно дурити себе, тішитися грошима, радіти з того, що сам диявол стеле тобі постіль, але долю не обдуриш. Я мав намір поїхати з тією жінкою, Коро. Ми збиралися їхати до Нікарагуа ловити пум. Але я не поїхав, бо знав, що мушу повернутися сюди. Ми з тобою скуті одним ланцюгом, Коро. Гадали, що піднялися на верх гори. Це не так. Гора турнула нас, і ми опинилися під нею.

— Тільки через те ти й повернувся?

— Не тільки. Є ти і я. І більше нікого. Я кохаю тебе, Коро. Але кохання, коли до нього домішаний страх, уже не кохання. Це — зненависть.

— Отже, ти мене ненавидиш.

— Я не знаю. Але ми вирішили говорити правду — хоч раз у житті. І я кажу правду. Ти повинна її знати. Причиною було й те, про що я думав, лежачи в ліжку поряд з тобою... Тепер ти знаєш усе.

— Пам'ятаєш, Френку, я збиралася тобі щось сказати?

— Так.

— У мене буде дитина.

— Що?

— Була підозра ще до від'їзду, а згодом, після смерті матері, я допевнилась остаточно.

— Будь я проклятий! Будь я проклятий! Іди до мене! Дай я тебе поцілую!

— Ні, постривай. Мушу тобі сказати...

— Хіба ти вже не сказала?

— Ні, маю на увазі інше. Слухай, Френку. Там, біля хворої матері, я весь час про це думала. Що може означати для нас дитина? Ми відібрали одне життя, еге? А тепер ніби збираємося повернути його.

— Це так.

— У мене все змішалось в голові. Але тепер, після того, як я дізналася про ту жінку, все стало на свої місця. Я не могла подзвонити Секкетові, Френку. Я не могла подзвонити йому, бо не змогла б народити дитину, яка потім дізнається, що я послала її батька на шибеницю.

— Ти хіба збиралася не до Секкета?

— Ні, я просто хотіла поїхати звідси.

— Ти не зателефонувала Секкетові лише через дитину?

Перш ніж відповісти, Кора довго мовчала.

— Не лише через дитину. Я кохаю тебе. Але, може, якби не дитина, то зателефонувала б. І саме тому, що кохаю тебе.

— Вона нічого для мене не важила, Корб. Я тобі вже казав. Я просто намагавсь утекти.

— Я знаю. Знала від самого початку. Розуміла, чому ти хочеш відвезти мене звідси, і, коли називала тебе волоцюгою, все одно так не вважала. Вірніше, вважала, але розуміла, що ти хочеш виїхати зовсім з іншої причини. Я кохаю тебе за те, що ти волоцюга. А її я відразу зненавиділа, коли вона почала ганьбити тебе, бо ти їй не розповів нічого того, що її зовсім не стосується. І все ж через неї я ладна була тебе вбити.

— І що далі?

— Я не можу пояснити, Френку. Не можу. Я хотіла вбити тебе — і не могла примусити себе поїхати до Секкета. Не тому, що ти ні на крок не відходив від мене. Я знайшла б спосіб утекти з дому й поїхати до нього. Я тобі вже сказала чому. Це означає, що я прогнала диявола, Френку. Я знаю, що ніколи не подзвоню Секкетові, адже я мала таку можливість, але відкинула її. І диявол облишив мене. Але чи облишив і тебе?

— Якщо облишив тебе, то навіщо він здався мені?

— Ми не будемо певні. Ми не зможемо бути певні, поки ти теж не матимеш такої ж можливості, яку мала я.

— Кажу тобі, він облишив мене.

— Коли ти обдумував спосіб, як убити мене, Френку, я думала про те саме — як би ти міг це зробити. Це можна зробити в морі. Ми поїдемо до моря, як минулого разу, і, якщо ти не схочеш, щоб я повернулася назад, ти просто не підсобиш мені впливти. Ніхто нічого не запідозрить. Це буде один з тих багатьох випадків, що трапляються на пляжах. Завтра вранці й поїдемо.

— Завтра вранці ми одружимося.

— Можемо одружитись, якщо ти цього хочеш, але потім поїдемо до моря.

— К бісу море! Іди я тебе поцілую.

— Завтра ввечері, якщо повернемось обоє, будуть поцілунки. Чудові поцілунки, Френку. Не п'яні. В них будуть наші мрії. В них буде життя, а не смерть.

— Згоден.

Ми зареєстрували в мерії наше одруження і поїхали до моря. Кора була така гарна, що в мене з'явилося бажання взяти її просто там, на піску, але вона з усмішкою підвелася й пішла у воду.

— Я попливу.

Я подався слідом. Кора запливла набагато далі, ніж минулого разу, й зупинилася. Я її наздогнав, і вона взяла мене за руку. Ми дивились одне на одного, і Кора зрозуміла, що немає більше диявола, що я кохаю її.

— Я тобі казала, чому мені подобається лежати на воді ногами до хвили?

— Ні.

— Бо хвиля пестить мої груди.

Нас підняла довга хвиля, і Кора приклала руки до своїх персів, показуючи, як вони гойдаються.

— Так приємно! Вони в мене великі, Френку?

— Я скажу тобі це сьогодні вночі.

— Вони побільшали. Я ще тобі не казала. Річ не тільки в свідомості, що ти носиш у собі нове життя, а й у тому, як ти сам змінюєшся. Мені здається, груди в мене великі-великі. Я хочу, щоб ти цілував їх. Скоро в мене почне рости живіт, і я рада, і мені буде приємно, що всі його бачитимуть. Там життя. Я відчуваю його в собі. Це нове життя — для нас обох, Френку.

Ми попливли назад, і мені схотілося пірнути. Я заглибився футів на дев'ять — збагнув це з тиску у вухах. Більшість басейнів мають саме таку глибину, і подібний тиск відчувається, коли досягнеш дна. Я вдарив ногами й занурився ще глибше. Мав таке відчуття, ніби ось-ось полопаються барабанні перетинки. Але я не порвався вгору. Здавлення легенів заганяє кисень у кров, тому кілька секунд про дихання можна не думати. Я дивився в зелену воду. Дзвеніло у вухах, груди й спину стискало так, аж здавалося, з мене вичавило й вимило все диявольське, підле, несуттєве, негідне й непотрібне. Тепер я був готовий почати з Корою все спочатку й зажити, як вона казала, по-новому.

Виринувши, я почув, що вона кашляє.

— З тобою все гаразд?

— Начебто. Це буває. Минеться.

— Ти води не ковтнула?

— Ні.

Ми трохи пропливли, і вона зупинилась.

— Чогось мені недобре всередині, Френку.

— Тримайся за мене.

— Ой, Френку, може я перенапружила живіт, коли закашлялась і випинала вгору голову, щоб не ковтнути води?

— Заспокойся.

— Це було б жахливо. Я чула, що від перенапруження бувають викидні.

— Заспокойся. Ляж на спину. Не намагайся пливти. Я дотягну тебе.

— Може, покличемо рятувальника?

— Не треба. Той дурень почне тебе відкачувати й зробить ще гірше.

Лежи нерухомо, я дотягну тебе швидше, ніж він.

Кора лежала на спині, а я тяг її за бретельку купальника і невдовзі почав хлянути. Взагалі я міг би тягти її отак цілу милю, але тепер увесь час думав про те, що її треба якнайшвидше доправити до лікарні, тому квапивсь. А квапитись у воді — то найгірше. Нарешті мої ноги торкнулися дна. Я підхопив Кору на руки і виніс із прибійної хвилі на берег.

— Не ворущися.

— Гаразд.

Я доніс її до нашого одягу й обережно всадовив на пісок. Потім дістав з кишені штанів ключа від машини, загорнув Кору в наші два светри, знову взяв її на руки й поніс. Машина стояла на високому насипі. Ноги в мене підтинались, і я ледве їх переставляв, але Кору з рук не випустив. Зрештою посадив її в машину, завів двигун і погнав дорогою.

Ми купалися милі за дві від Санта-Моніки, де була лікарня. Я наздогнав великого ваговоза. На задньому борту було написано: «Сигналь — і дорога твоя!» Я без кінця сигналив, а він і далі їхав серединою шосе. Випередити його зліва було неможливо — назустріч ішла ціла низка машин. Я взяв праворуч і натиснув на газ. Кора закричала. Я навіть не встиг помітити стінку водоскиду. Пролунав тріск — і настала темрява.

Прочнувся я, затиснутий між колонкою керма і вдавленими досередини дверцятами. Я застогнав, а те, що почув, виповнило мене

жахом. Здавалося, на бляшаний дах падають краплі дощу. Але то був не дощ. То була кров, що стікала з капота, куди Кору викинуло крізь розтрощене вітрове скло. Гули клаксони, з машин вискакували люди й бігли до нас. Я підняв Кору, намагався зупинити кров, щось говорив, плакав, цілував її. Кора моїх цілунків не відчувала. Вона була мертва.

16

Мене притягли до суду. Цього разу Кац забрав усе — й ті десять тисяч доларів, що їх ми одержали завдяки йому, і все, що заробили, й купчу на корчму. Він робив для мене все можливе, але його переграли. Секкет назвав мене скаженим псом, якого необхідно знешкодити, аби людям жилося спокійно. Він усе розставив по місцях. Ми вбили грека, щоб заволодіти його грішми. Потім я одружився з Корою і вбив її, маючи на меті загарбати все майно. Те, що вона дізналася про мою поїздку до Мексики, лише трохи прискорило перебіг подій, та й годі. Розтин показав — у неї мала бути дитина, а Секкет заявив, що це ще дужче підштовхнуло мене до вбивства. Він викликав до суду Мейдж, і та розповіла про нашу подорож до Мексики. Вона не хотіла розповідати, але її примусили. Секкет навіть звелів принести до суду пуменя. Воно піросло, але через поганий догляд зачучверіло, весь час нявчало й ледве не вкусило Секкета. Нужденний вигляд пуменяти, їй-право, був мені не на користь. Але остаточно мене втопила записка, котру Кора написала мені перед тим, як викликати таксі. Цидулку вона поклала до каси, щоб я вранці її там побачив, а потім про неї забула. Перед тим, як їхати до моря, ми корчму не відчиняли, отже, в касу я не заглядав і записки так і не побачив. Це була найчудовіша в світі записка, в якій Кора писала, що кохає мене, але було там і про те, що ми вбили грека; оце мене й доконало.

Обклавшись законами округу Лос-Анджелес, Кац боровся до останнього, але, після триденного змагання, суддя зрештою кваліфікував записку як речовий доказ. Секкет сказав, що той папірець підтверджує мої задуми вбити Кору, бо ми владнали всі непорозуміння, які виникли між нами після вбивства грека? Добре мені виправдання! Присяжні радилися не більш як п'ять хвилин. Суддя сказав, що ставиться до мене так, як і належить ставитися до скаженого пса.

Зараз я сиджу в камері смертників і дописую оцю свою сповідь, щоб отець Мак-Коннелл устиг переглянути її і порадити, де, може, треба щось підправити, поставити розділові знаки й таке інше. Якщо мені дадуть відстрочку, він має тримати папери в себе. Якщо помилують, має їх спалити, аби ніхто ніколи не дізнався, принаймні від мене, чи було насправді вбивство. А якщо мене стратять, священик спробує знайти видавця для моєї сповіді. Я знаю, що ні відстрочки, ні помилування не буде. Але в такому стані не можеш не плекати в серці надію. По-перше, я ні в чому не зізнався, а тим часом десь чув, ніби коли не зізнався, то повісити не мають права. Якщо отець Мак-Коннелл не зрадить, від мене не дізнаються нічого. Може, все-таки дадуть відстрочку.

Надії мої, схоже, були марні. Я весь час думав про Кору. Чи знала вона, що не я вбив її? Після нашої розмови в морі, можна думати, що знала. Та коли ставка в грі — життя, підозра завжди лишається. Можливо, в останню мить перед тим, як ми розбилися, їй майнула думка, ніби я все-таки вбив її? Ось чому я сподіваюся, що в мене буде друге життя. Отець Мак-Коннелл запевняє, що буде, і я хочу там побачити Кору. Хай вона знає: все сказане нами одне одному — правда, і я її не вбивав. Що в ній було, чому я так до неї прикипів серцем, — не знаю. Вона намагалася чогось досягти в житті. Може, невміло, але намагалася. Що вона знайшла в мені — теж незрозуміло, бо ціну мені Кора знала. Хіба не називала раз по раз пропацим? Я ніколи нічого, крім неї, по-справжньому не жадав. А це багато. Гадаю, так буває не в кожного.

У нашій камері № 7 сидить хлопець, він убив свого брата, але каже, мовби то насправді це зробив не він, а його підсвідомість. Я не зрозумів, і хлопець розтлумачив: мовляв, кожна людина складається з двох половинок — одну з них знає, другу — ні, бо то — підсвідомість. Який жах! Невже я вбив Кору й сам про це не здогадуюсь? Боже правий, не вірю! Я не вбивав! Я кохав її так, що за неї сам був ладен померти. К бісу ту підсвідомість! Не вірю я в подібні дурощі. Їх той хлопець вигадав для судді. Людина завжди знає, що робить. Я знаю: я не вбивав Кору. Так їй і скажу, коли зустрінуся з нею там.

Зараз на душі в мене зовсім кепсько. В їжу, мабуть, щось підмішують, щоб ми менше думали. Я намагаюся не думати. Коли мені це вдається, я бачу себе й Кору, над нами небо, навколо — вода, ми говоримо про те, що попереду на нас чекає щастя і воно буде вічним. Маю таке відчуття, ніби я вже там. Саме тоді й починаю вірити в існування другого життя, а не тоді, коли слухаю проповіді отця Мак-Коннелла. Коли я з Кору — вірю. А починаю думати — віра зникає.

Відстрочки немає.

По мене прийшли. Отець Мак-Коннелл каже, що молитва допомагає. Коли дочитаєте до цього місця, помоліться за мене, за Кору та ще за те, щоб ми з нею були разом — байдуже де.